

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

**MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ ŠTÚDIUM
2011 - 2013**

DIPLOMOVÁ PRÁCA

Romana Tomašovičová

**Ústavná a náhradná rodinná starostlivosť a jej vplyv na ďalší
vývoj dieťaťa**

Praha 2013

Vedúci diplomovej práce: Doc. PhDr. Kornel Čajka, CSc.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

**MASTER COMBINED (PART TIME) STUDIES
2011 - 2013**

DIPLOMA THESIS

Romana Tomašovičová

**Constitutional and substitute family care and its influence on
further childhood development**

Prague 2013

The Diploma Thesis Work Supervisor: Doc. PhDr. Kornel Čajka, CSc.

Prehlásenie

Prehlasujem, že predložená diplomová práca je mojím pôvodným autorským dielom, ktoré som vypracovala samostatne. Všetku literatúru a ďalšie zdroje, z ktorých som pri spracovaní čerpala, v práci riadne citujem a sú uvedené v zozname použitých zdrojov.

Súhlasím s prezentačným sprístupnením svojej práce v univerzitnej knižnici.

V Bratislave dňa 13.2.2013

Romana Tomašovičová

Pod'akovanie

Touto cestou chcem vyjadriť srdečné poďakovanie Doc. PhDr. Kornelovi Čajkovi CSc. za odborné vedenie, usmernenie a konzultácie pri mojej diplomovej práci, vedeniu Domovského vzdelávacieho centra v Dunajskej Lužnej za podnetné a cenné rady a manželovi za podporu a trpezlivosť.

Anotácia

Diplomová práca sa zaoberá problematiku náhradnej výchovy z pohľadu historického vývoja, poukazuje na problémy výchovy detí v ústavnej a náhradnej rodinnej starostlivosti a na problémy mladých ľudí po odchode z náhradnej starostlivosti. V empirickej časti sú využité teoretické poznatky k stanoveniu prieskumných otázok použitých v rámci rozhovorov a k vypracovaniu jednotlivých kauzistík. Na základe spracovaných výsledkov sú vyvedené návrhy a odporúčania pre prax.

Kľúčové pojmy:

Deti, mladí ľudia, náhradná rodinná starostlivosť, rodina, ústavná náhradná starostlivosť, výchova.

Annotation

This diploma thesis covers the issue of substitute family care from the historical perspective. It shows and analyses the problems that children face in the constitutional and substitute family care today and talks up the problems that they face once they leave. In the empirical part of the diploma thesis we used probing questions in the context of the conversations that subsequently led to completion of children's profiles. The results of our analysis and observations are the recommendation for the real life changes in the system.

Key words:

Children, young people, substitute family care, family, constitutional substitute care, education.

OBSAH

ÚVOD	8
1 HISTORIA NÁHRADNEJ RODINNEJ STAROSTLIVOSTI	11
1.1 Starostlivosť o opustené deti	11
1.2 História náhradnej rodinnej starostlivosti na Slovensku	13
2 FORMY NÁHRADNEJ STAROSTLIVOSTI NA SLOVENSKU	16
2.1 Náhradná inštitucionálna starostlivosť	19
2.1.1 Profesionálna náhradná starostlivosť	21
2.2 Náhradná rodinná starostlivosť	27
2.2.1 Formy náhradnej rodinnej starostlivosti	27
2.2.1.1 Osvojenie (adopcia)	28
2.2.1.2 Pestúnska starostlivosť	31
2.2.1.3 Náhradná osobná starostlivosť	33
2.2.1.4 Opatrovníctvo a poručníctvo	33
3 PROBLÉMY VÝCHOVY DETÍ V ÚSTAVNEJ A NÁHRADNEJ STAROSTLIVOSTI	35
3.1 Výchova detí v ústavnej starostlivosti	35
3.2 Výchova detí v náhradnej rodinnej starostlivosti	36
4 SOCIÁLNE FUNGOVANIE MLADÝCH ĽUDÍ PO ODCHODE Z DETSKÉHO DOMOVA ...	39
5 EMPIRICKÁ ČASŤ	42
5.1 Predmet prieskumu	42
5.2 Cieľ prieskumu, postup a prieskumné otázky	43
5.3 Metódy prieskumu	44
5.4 Prieskumná vzorka	44
5.5 Postup	45
5.6 Zhrnutie prieskumu	63
5.7 Návrhy odporúčaní pre prax	67
6 VÝSLEDKY PRIESKUMU	68
6.1 Interpretácia a diskusia	68
6.2 Diskusia riadeného rozhovoru	81
ZÁVER	84
ZOZNAM POUŽITÝCH ZDROJOV	87
ZOZNAM OBRÁZKOV, GRAFOV A TABULIEK	89
ZOZNAM PRÍLOH	91

ÚVOD

„Dítě jako každá lidská bytost má svou hodnotu, důstojnost a základní práva. Vzhledem ke svému tělesnému i duševnímu vývoji, bezbrannosti a zranitelnosti potřebují děti zvláštní péči, pomoc, ochranu, porozumění a lásku.“

(Úmluva o právech dítěte)

O problémech detí, vyrastajúcich v detských domovoch sa v súčasnej dobe píše veľmi veľa, prípadne sa s nimi sporadicky stretávame v bežnom živote. Mnoho ľudí kritizuje formy náhradnej starostlivosti. Jedni chcú detské domovy zatvoriť, iní nechcú mať nič s „domovákmi“ spoločného a boja sa takéto dieťa mať aj za suseda. Málokto však vie navrhnúť čo by bolo pre tieto deti najlepšie, keďže sa k vlastnej rodine vrátiť nemôžu.

Záujem o dieťa sa prejavuje väčšinou až keď nastane kolízna situácia, ktorú treba riešiť, pretože dieťa zostalo osamotené, odkázané na pomoc inej osoby. Diskusia k tejto téme je stále veľmi aktuálna.

Je všeobecne známe, že každé dieťa už od narodenia má nielen psychické, fyzické ale aj sociálne potreby, takže musíme hovoriť o psychickom, fyzickom aj sociálnom vývine. Rodina je prvým sociálnym prostredím, v ktorom môže dieťa všetky potreby naplniť. Každé dieťa sa narodí bezbranné, nedokáže sa o seba postarať a bez pomoci dospelého človeka by čoskoro zomrelo. Jedným zo základných práv dieťaťa je jeho právo na život vo svojej rodine. Toto je súčasne právom a povinnosťou ich rodičov. Predovšetkým rodičia majú plnú zodpovednosť za život svojich detí.

„Dieťa má právo žiť s rodičmi, okrem prípadov, keď to je nezlučiteľné s jeho záujmami. Dieťa má taktiež právo udržiavať kontakt s oboma rodičmi, ak je odlúčené od jedného alebo oboch.“

UNICEF - Dohovor o právach dieťaťa , Preambula / časť I, článok 9

Rodina je jedinou výchovnou inštitúciou v našej spoločnosti, ktorá právne zodpovedá za výchovu detí a súčasne sa od jej dospelých príslušníkov nevyžaduje ani najzákladnejšie pedagogické vzdelanie. Slovenský právny poriadok upravuje viacero inštitútov, ktoré predstavujú účinný prostriedok právnej pomoci dieťaťu v prípade, že rodičia nechcú, nemôžu alebo nedokážu sa postarať o svoje dieťa. Veľa detí nemá to šťastie vyrastať vo svojej biologickej rodine a potrebujú náhradnú rodinu.

„Štát je povinný zabezpečiť zvláštnu ochranu deťom, ktoré stratili rodinné prostredie a zabezpečiť primeranú náhradnú starostlivosť alebo ich umiestnenie do vhodného zariadenia v takýchto prípadoch. Pri plnení tohto záväzku sa musí brať ohľad na kultúrny pôvod detí.“

UNICEF - Dohovor o právach dieťaťa , Preambula / časť I, článok 20

Diplomová práca je rozdelená na dve časti. Prvá časť je teoretická. Pri jej spracovaní sme čerpali informácie s odborných kníh od českých a slovenských autorov a odborných časopisov. Zpracovali sme informácie s odborných internetových zdrojov a zákonov.

V prvej kapitole sme sa venovali histórii ústavnej a náhradnej rodinnej starostlivosti, starostlivosti o opustené deti. V druhej kapitole sme venovali pozornosť formám náhradnej starostlivosti na Slovensku. Tretia kapitola sa zaoberá problémami výchovy detí v ústavnej a náhradnej rodinnej starostlivosti. Vo štvrtej kapitole

opisujeme fungovanie mladých ľudí po odchode z detského domova. Piata kapitola tvorí prieskumnú časť diplomovej práce.

Cieľom nášho výskumu bolo zistiť, ako sa dokážu mladí ľudia po odchode z detského domova začleniť do života. Prieskum sme vykonali v Domovskom vzdelávacom centre v Dunajskej Lužnej, kde sme zrealizovali rozhovor so šiestimi respondentmi. V Trnave sme za týmto účelom navštívili dve dievčatá ubytované na robotníckej ubytovni a jedno dievča žijúce v pestúnskej rodine.

Na základe poznatkov získaných z rozhovorov sme vypracovali kazuistiky a stanovili sme si prieskumné otázky. Vzápätí sme výsledky spracovali, porovnali a vyvodili závery.

1 HISTORIA NÁHRADNEJ RODINNEJ STAROSTLIVOSTI

História starostlivosti o opustené deti siaha veľmi ďaleko a nikto presne nevie, kde sú jej korene. Najmenšou jednotkou všetkých známych spoločností je rodina, ktorá bola tvorená všetkými známymi typmi spoločnosti a predpokladáme, že už existovala i v dobe kamennej. Podľa Matouška (2003, s. 23) sa človek dnešného typu objavuje na Zemi už v mladšej dobe kamennej.

1.1 Starostlivosť o opustené deti

Starostlivosť o siroty, nechcené a opustené deti sa vyvíjala postupne. Nie vždy spoločnosť tieto deti ochraňovala a starala sa o nich. Dlhá a kľukatá cesta viedla až k dnešnému postoju spoločnosti k deťom. Na počiatku samotného vývoja spoločnosti nebola žiadna výnimočná starostlivosť. V samotných Aténach mal otec po narodení dieťaťa právo sa rozhodnúť, či dieťa vychová, alebo odloží. Adopciu poznali už v starovekom Ríme. Zmyslom bolo mať zákonného dediča a tým zabrániť vymretie rodu a zachovanie majetku. Boli dva typy adopcie :

- arrogatio – adopcia dospelšej osoby
- adopcia – adoptovaný bol vyňatý z „otcovej moci“.

V minulosti sa funkcia ako aj chápanie rodiny menilo. Rozdielne bolo usporiadanie, dôležitosť širších vzťahov, rôzne roly jednotlivých členov v rámci rodiny. Rodina mala dôležitý spoločenský aj ekonomický charakter, fungovala na udržiavanie majetku a moci. Tradičný model rodiny začal prevládať až v minulom storočí.

Bolo by chybou myslieť si, že staroveká a tradičná spoločnosť nemali tiež svoje metódy regulácie nechceného tehotenstva. V staroveku k nim patrilo aj zabíjanie novorodencov, čo príchod kresťanstva postupne zastavil. Odkladanie detí, či predaj detí však pretrvávali aj v tradičnej spoločnosti. Prvé zachované správy o útulku pre deti sú z roku 335 z Konštantinopolu. V niektorých kláštoroch dokonca existovali pri vchodoch otáčacie zariadenia, kde dotyčná osoba položila svoje dieťa z vonkajšej strany múru a otočením zariadenia ho dostala do vnútra kláštora. A potom len zabúchala na vchod a odišla. Takto sa mohla osoba vzdať legálne svojho dieťa a nádejou, že bude o neho postarané. Najčastejšie ale počet detí v rodine tradičných spoločností regulovala smrť. (Kövérová, 2003, s. 106).

Od praveku a po celý stredovek mali ľudia v rôznych vrstvách spoločnosti k narodenému dieťaťu taký postoj, aký majú ľudia dnes k sotva počatému dieťaťu. Usmrtenie dieťaťa bolo v tomto období u nich niečo podobné ako máme v dnešnej dobe umelé prerušenie tehotenstva. Samotné usmrtenie sa nepovažovalo za vraždu. Existovali rôzne dôvody na usmrtenie dieťaťa, ktoré možno rozdeliť do niekoľkých okruhov. Tieto okruhy nemajú vždy presné časové určenie a preto sa navzájom prekrývajú a kombinujú.

Myšlienka ako zachrániť dieťa od smrti a hladu viedlo k založeniu sirotincov a útulkov. Jedným z prvých zakladateľov bol Vincent de Paul, ktorý založil takýto ústav v roku 1638. Napriek snahe o záchranu detí útulky bojovali s nedostatkom peňazí k zabezpečeniu potrebnej starostlivosti. Motívom brať si deti z útulkov u bohatých bezdetných rodín bola motivácia na zabezpečenie rodového mena a majetku a v chudobných rodinách častým motívom bolo zabezpečenie lacnej pracovnej sily.

V stredoveku v prípade, ak sa biologickí rodičia nechceli alebo nemohli starať o svoje deti boli nasledovné formy riešenia:

- náhradnej rodinnej starostlivosti – opatrovníctvo, adopciu a pestúnstvo,
- náhradnej inštitucionálnej starostlivosti – tu spadali nalezince a sirotince. Neskôr vznikli pre deti s poruchami správania vychovateľne či polepšovne.

V dobe osvietenstva sa výrazne mení samotný účel umiestnenia detí v sirotincov a útulkov. Hlavným účelom už nie je záchrana života ale samotná riadna výchova, ktorá je užitočná pre spoločnosť. V období romantizmu boli niektoré z detí do šiestich rokov zverované plateným pestúnskym rodičom a po šiestich rokoch sa o tieto deti mala starať obec. Niektorí takýto pestúnsky rodičia sa o tieto deti chceli starať aj po uplynutí šiestich rokov, čím vznikla kategória adoptívnych rodín. Záujem verejnosti a diskusie o význame rodinnej výchovy a ústavnej výchovy sa prejavujú od polovice 19. Storočia. Hľadajú sa nové formy a organizácie výchovnej starostlivosti. K tomu bolo vydaných rad noriem, zákonov a opatrení na výchovu a ochranu detí a mladistvých.

1.2 História náhradnej rodinnej starostlivosti na Slovensku

Spočiatku boli opustené deti umiestňované v útulkoch a chudobincoch spolu s dospelými. Z dôvodu nevyhovujúcich hygienických podmienok bola v týchto chudobincoch veľká úmrtnosť. Deti vyrastali v sirotincoch po dobu, pokiaľ neboli zverené do výchovy osobám, ktoré za to dostávali za výchovu týchto detí odmenu z verejných prostriedkov. Tento model starostlivosti bol zavedený za vlády Márie Terézie a Jozefa II. Prvý sirotinec na území dnešného

Slovenska vznikol v roku 1765 v Banskej Štiavnici. Sirotám sa vždy venovala väčšia pozornosť po vojnách. Právne podmienky adopcie v Československej republike boli prísnejšie ako dnes. Podľa zákona z roku 1928 musel napríklad mať osvojiteľ najmenej štyridsať rokov a nesmel mať vlastné dieťa. K osvojeniu museli dať súhlas rodičia, pričom za rozhodujúce bolo slovo otca. V 19. storočí vznikajú nové inštitúcie – polepšovne. Prvou polepšovňou na území súčasného Slovenska, bola od roku 1903 Kráľovská polepšovňa v Košiciach. V prvej polovici 20. storočia do roku 1949 dochádza k zoštátneniu takýchto inštitúcií. V päťdesiatych rokoch sa sirotince sa zmenili na detské domovy, ktoré mali sociálnu a výchovnú funkciu. Zároveň sa ústavná výchova začala realizovať aj v osobitných internátnych školách. V druhej polovici šesťdesiatych rokov dochádza k vybudovaniu rodinných a polo - rodinných typov detských domovov. Vznikajú i prvé liečebno-výchovné ústavy pre deti emocionálne narušené.

Od roku 1989 do roku 1996 na Slovensku dochádza:

- k vzniku neštátnych zariadení náhradnej výchovy,
- do oblasti náhradnej výchovy sa zapojili i niektoré občianske združenia, ako napr. Návrat a ďalšie,
- od roku 1994 sa začala realizovať aj výchova v profesionálnych rodinách.

Od roku 1996 dochádza k zmene filozofie práce v detských domovov. Detské domovy prestávajú chápať ako špeciálne výchovné zariadenia, ale sa chápu predovšetkým ako sociálne zariadenia. Neustále však prebieha určitý súboj prezentovania dvoch línií – náhradnej inštitucionálnej výchovy a náhradnej rodinnej výchovy. Jednoznačne najlepším prostredím pre zdravý vývin dieťaťa je jeho biologická rodina.

V náhradnej alebo inštitucionálnej rodinnej výchovy ostávajú deti mimo svoju biologickú rodinu.

Najčastejšie pomenovania činností, ktoré sa používajú pri práci s deťmi vyrastajúcimi či už v rodine alebo mimo vlastnej rodiny sú:

- starostlivosť,
- výchova,
- opatera.

Starostlivosť znamená podľa Elektronického lexikónu slovenského jazyka „*pozornosť venovaná dobrému stavu niekoho, niečoho alebo úspešného priebehu niečoho*“ (Elektronický lexikón slovenského jazyka, <http://www.slex.sk/index.asp>).

Výchova je to pôsobenie na človeka s cieľom jeho premeny po stránke telesnej i duševnej. Rodinná výchova vplýva na návyky, charakterové vlastnosti, schopnosť vytvárať sociálne kontakty a určuje vlastnosti osobnosti.

2 FORMY NÁHRADNEJ STAROSTLIVOSTI NA SLOVENSKU

V živote človeka sa stávajú situácie, kedy vlastní rodičia sa nemôžu, nevedia alebo dokonca nechcú postarať o svoje maloleté dieťa a to z rôznych príčin. Pokiaľ sa nenájde vhodný opatrovateľ v najbližšom rodinnom kruhu dieťaťa, je dieťa umiestnené v detskom domove. Najčastejšou príčinou umiestnenia detí do detského domova je neplnenie základných funkcií rodiny. Najhlavnejšie príčiny zlyhania rodiny sú alkoholizmus a iné návykové látky, prostitúcia, zneužívanie a týranie detí, nezvládnutá výchova, nízka sociálna úroveň rodiny alebo trestná činnosť. Takéto deti nemajú šťastie vyrastať za takýchto podmienok vo svojej biologickej rodine a potrebujú náhradnú starostlivosť.

„Štát musí chrániť dieťa pred všetkými formami zlého zaobchádzania zo strany rodičov alebo iných osôb zodpovedných za výchovu detí a vytvárať vhodné sociálne programy zamerané na prevenciu zneužívania detí a starostlivosť o obeť zneužívania a násilia.“

UNICEF - Dohovor o právach dieťaťa , Preambula / časť I, článok 19

Dieťa veľa krát prežíva veľkú traumu z odchodu od rodiny, je zranené, cíti sa byť opustené, zradené, nechápe, čo sa vlastne stalo. Sú citovo veľmi naviazané na svoju rodinu. Najmä staršie deti celú situáciu nesú príliš ťažko po dlhý čas. Často sa stáva, že odlúčenie od rodiny znášajú ťažšie ako skutočnosť, v akých nevyhovujúcich podmienkach v rodine žili.

Náhradná starostlivosť

Výraz *náhradná starostlivosť* vyjadruje úzke spojenie s problematikou detí, ktoré nemajú možnosť vyrastať vo vlastnej rodine s biologickými rodičmi a to z akýchkoľvek dôvodov.

Rodičia sú zodpovední za všestranný telesný a duševný rozvoj svojich detí a hlavne za ich riadnu výchovu. Ak rodičia porušujú výkon práv a povinností voči dieťaťu, súd vydá opatrenie na zabezpečenie ochrany záujmov maloletých. Náhradná rodinná starostlivosť predstavuje významný právny prostriedok, ktorý rôznymi spôsobmi pomáha zabezpečiť starostlivosť o výchovu detí mimo prostredia úplnej alebo neúplnej rodiny, vytvorenej biologickými rodičmi (Schavel, Čisecký, 2005, s. 87).

Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v § 44 upravuje náhradnú starostlivosť ako viacero osobitne usporiadaných dočasných opatrení, ktoré na seba nadväzujú a vzájomne sa podmieňujú. Nahrádzajú osobnú starostlivosť rodičov o vlastné maloleté dieťa v prípadoch, ak rodičia starostlivosť svojmu dieťaťu nezabezpečujú, pretože nechcú, nemôžu alebo nevedia zabezpečiť. Na základe náhradnej starostlivosti vznikajú vzťahy medzi maloletým dieťaťom a inou osobou. Náhradná starostlivosť vzniká len rozhodnutím súdu a jej obsah tvoria práva a povinnosti vymedzené zákonom alebo súdnym rozhodnutím.

Podľa priorít a prostredia a realizácie výchovy rozoznávame na Slovensku náhradnú rodinnú starostlivosť a ústavnú starostlivosť, čiže náhradnú inštitucionálnu starostlivosť. V spojení s pojmom inštitucionálna starostlivosť sa na Slovensku používa rezidenciálna sociálna starostlivosť.

„Rezidenciálna starostlivosť predstavuje nepretržitú formu pomoci alebo ochrany s rozmanitou škálou služieb pod jednou strechou“. Labáth (2004, s. 10)

Náhradná výchova sa vyznačuje tým, že vychovávateľ a dieťa väčšinou nemajú spoločnú minulosť, a v mnohých prípadoch ani spoločnú budúcnosť.

Dostatočné množstvo a kvalita informácií o minulosti dieťaťa, jeho citové bohaté prežívanie prítomnosti a určitá vízia pozitívnej budúcnosti sú nevyhnutné pre sociálny vývin dieťaťa v náhradnej rodine. Či už dieťa vyrastá v ústavnej alebo v náhradnej rodinnej starostlivosti, je vhodné viesť dieťaťu „Knihu života“ do ktorej sú priebežne zaznamenávané prežité udalosti dieťaťa vhodne doložené fotografiami. Zaznamenávajú sa tu pravdivo, pozitívne a primerane veku všetky udalosti zo života dieťaťa – od jeho narodenia až po súčasnosť. Kniha života je inak robená pre malé a mladšie deti alebo dospelých mladých ľudí. Taktiež je rozdielna podľa toho, kde dieťa vyrastá – či v ústavnej starostlivosti, v pestúnskych rodinách alebo vychovávané v rodinách u príbuzných. Kniha života citlivým a pravdivým spôsobom zaznamenáva život dieťaťa od narodenia, cez príchod do náhradnej rodiny až po súčasnosť. Obsahuje i informácie o biologickej rodine dieťaťa o dôvodoch prečo dieťa nemôže žiť so svojimi pôvodnými rodičmi a ako sa dostalo do inej rodiny. Formát knihy nie je stanovený. Je dobré myslieť na to, že môžu vzniknúť prípady, kedy je potrebné do napísanej knihy niečo vložiť. Veľakrát získame dodatočne informácie, ktoré je do urobenej knihy vhodné doplniť. Texty je vhodné písať pozitívne a dodržiavať princíp 3P, čo znamená „Pravdivo“, „Primerane veku“ a „Pozitívne“. Zásadným rozdielom medzi detským domovom a adoptívnou rodinou nie je v materiálnom zabezpečení, riešení bydliska alebo výchovy, ale v tom, čo dieťaťu ponúkajú z hľadiska jeho budúcnosti.

2.1 Náhradná inštitucionálna starostlivosť

Náhradná inštitucionálna starostlivosť sa vykonáva v samostatnej diagnostickej skupine v ústavoch alebo v profesionálnej rodine. Pred nariadením inštitucionálnej starostlivosti súd vždy skúma, či nie je možné dieťa zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti alebo pestúnskej starostlivosti, ktoré majú prednosť pred ústavnou starostlivosťou. Súd skúma či výchova maloletého dieťaťa je vážne narušená a výchovné opatrenia nevedú k náprave. Skladba detí, ktoré prichádzajú do náhradnej ústavnej starostlivosti sa mení. Narastajú deti postihnuté, z rozvrátených rodín postihnutých alkoholizmom a deti rómske. Napriek tomu, že v Slovenskej republike je približne 2% rómskej populácie, zastúpenie rómskych detí v ústavnej starostlivosti je oveľa vyššie. Pohybuje sa v závislosti od typu ústavného zariadenia od 30 – 60%.

Do náhradnej inštitucionálnej výchovy sa môže dieťa dostať na základe:

- *predbežného opatrenia*, ktoré vydáva príslušný okresný úrad,
- *rozhodnutia súdu*, ktorý nariaďuje ústavnú alebo ochrannú výchovu,
- *žiadosti rodiča*.

Zrušiť inštitucionálnu starostlivosť môže súd najmä vtedy ak maloleté dieťa je už možné zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti prípadne do pestúnskej starostlivosti alebo ak zaniknú dôvody, pre ktoré bola nariadená.

Dieťa sa môže dostať na krátkodobý pobyt do detského domova alebo zariadenia náhradnej výchovy ak je zadržané políciou na úteku z domu, prípadne ak sa stratí z domu.

Diagnostické centrum je prvou inštitúciou pre dieťa od 3 do 18 rokov, ktoré súvisí s náhradnou výchovou. Diagnostické centrá sú zriadenia pre deti a pre mládež.

Príčiny umiestnenia detí do diagnostického centra sú:

- objektívna prekážka v starostlivosti – liečenie, úmrtie a pod.,
- subjektívna prekážka na strane rodičov – drogová závislosť, alkoholizmus, zanedbávanie detí, nezvládnutie výchovy a pod.,
- závažná trestná činnosť dieťaťa, drogová činnosť a pod.

Ústavnú výchovu môže nariadiť len súd, a to u maloletého, ktorý nedovŕšil osemnásť rok veku. Nariadením ústavnej výchovy sa dieťa odoberie zákonným zástupcom, umiestňuje sa do ústavnej starostlivosti a podrobuje sa režimu ústavu.

Ochranná výchova sa ukladá osobe, ktorá dovŕšila dvanásť rok veku, v občianskom súdnom konaní do dovŕšenia osemnásť roka veku dieťaťa.

Zariadeniami náhradnej výchovy sú:

- **Detský domov** v ktorom sa môže poskytovať starostlivosť dieťaťu od narodenia až dosiahnutia plnoletosti a do osamostatnenia, najdlhšie však do dovŕšenia 25 rokov.
- **Reedukačný detský domov** v ktorom sú umiestnené deti, u ktorých boli zistené závažné nedostatky v osobnostných vlastnostiach, prispôsobivosti a vývine tak, že ich výchova je nezvládnuteľná v iných zariadeniach. Zvyčajne je dieťa napred umiestnené napred do detského domova a až v prípade, že je nezvládnuteľné sa umiestňuje do reedukačného detského domova. Tu sa dieťaťu venuje zvýšená starostlivosť.
- **Reedukačný domov pre mládež** môže byť zariadený ako osobitné zariadenie pre dievčatá a osobitne pre chlapcov. Ide o zariadenie určené k prevýchove chlapcov a dievčat starších ako 15 rokov.

- K ďalším inštitúciám s ústavnou výchovou patria – domovy sociálnych služieb, špeciálne internátne základné školy, internátne školy pre deti zmyslovo postihnuté a odborné učilištia.

Detský domov nahrádza dieťaťu jeho rodinné prostredie. Je pravdou, že veľa detí vystrieda aj viac detských domovov. Mnohé Deti, ktoré prežili začiatok detstva v detských domovov, zanecháva toto prostredie stopy na ich psychickom správaní. Deti po odchode z domovov majú problém pri zakladaní rodiny, nevedia riešiť partnerské konflikty, veľakrát majú značné ťažkosti s hľadaním vhodného zamestnania a z hospodárením s financiami. Nedokážu vyžiť zo svojho príjmu a splácať i prípadné pôžičky. V domove veľakrát problémové udalosti riešili spoločne s vychovávateľom. Tu sa kladie otázka. Je výchova v domove dostatočná? Dokážu po odchode z domova deti sa samostatne rozhodovať? Žiadny, i ten najlepší detský domov nemôže nikdy nahradiť rodinu.

2.1.1 Profesionálna náhradná starostlivosť

Profesionálnym rodičom sa môže stať muž alebo žena na základe výberového konania, ktoré vyhlasuje riaditeľ detského domova. Výberovú komisiu, ktorá má nepárny počet členov menuje riaditeľ detského domova. Výberová komisia musí byť zložená najmenej z troch členov a to z:

- riaditeľa detského domova, prípadne ním povereného zamestnanca,
- psychológa, zamestnanca iného detského domova, ktorého náplňou práce je práca s profesionálnou rodinou,
- sociálneho pracovníka, prípadne iného odborného zamestnanca, ktorý pracuje s profesionálnymi rodičmi.

Výberové konanie pozostáva z nasledovných etáp:

- a) **diagnostika**, ktorú vykonáva psychológ s ukončeným vysokoškolským vzdelaním v obore psychológia prostredníctvom psychologických textov. Je zameraná na osobnostné charakteristiky, riziká psychopatologie, kognitívne charakteristiky a sociálny a rodinný kontext uchádzača.
- b) **ústny pohovor**, ktorý je zameraný na:
  - motiváciu uchádzača o prácu profesionálneho rodiča.
  - komunikačné zručnosti,
  - reflektovanie vedomostí a zručností získaných v príprave na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti,
  - uplatňovanie osobnostných charakteristík uchádzača v oblastiach, ktoré súvisia s vykonávaním práce profesionálneho rodiča.
- c) **návšteva u uchádzača** v jeho domácom prostredí. Je zameraná na:
  - postoje ostatných členov domácnosti k motivácii uchádzača pracovať na pozícii profesionálneho rodiča,
  - širší sociálny kontext profesionálneho rodiča - prostredie v ktorom žije, infraštruktúra mesta, obce, ktorá je potrebná pri starostlivosti o dieťa, ktorému bude poskytovať starostlivosť, vzťahy s okolím a pod.

Detský domov poskytuje podporu a poradenstvo profesionálnym rodičom, prostredníctvom svojho odborného tímu. Profesionálny rodič má zázemie v oblasti výchovy, vzdelávania, osobnostného a sociálneho rozvoja dieťaťa a konfrontáciou so správnosťou svojich postupov pri starostlivosti o deti. Detský domov a profesionálny rodič si navzájom poskytujú všetky dostupné informácie o dieťati, ktoré je umiestnené v profesionálnej rodine. Cieľom je správna identifikácia potrieb

dieťaťa a ich cieleného naplnenia, ako aj pravidelné získavanie aktuálnych informácií o starostlivosti o dieťa. Detský domov sa pravidelne kontaktuje so školskými a zdravotníckymi zariadeniami a inými inštitúciami, s ktorými profesionálny rodič prichádza do styku pri poskytovaní starostlivosti o dieťaťu. Cieľom je pomoc profesionálnemu rodičovi pri komunikácii s inštitúciami pri objasňovaní špecifickej problematiky detí, ktorým profesionálny rodič poskytuje starostlivosť a získavanie informácií o kvalite poskytovanej starostlivosti z nezávislých zdrojov.

Profesionálny rodič si rozširuje svoje odborné poznatky pravidelným vzdelávaním. Ciele sú:

- prehĺbenie kompetencií a zručnosti profesionálneho rodiča,
- získavanie špecifických vedomostí a zručností potrebných pre kvalitné poskytovanie starostlivosti deťom so špeciálnymi potrebami,
- udržiavanie kontaktu s odbornou verejnosťou a s najnovšími poznatkami z oblasti starostlivosti o dieťa.

Profesionálny rodič sa pravidelne zúčastňuje supervízie, ktorej ciele sú:

- psychohygienu profesionálneho rodiča,
- verifikácia postupov pri poskytovaní starostlivosti dieťaťu,
- zvládanie záťažových situácií viazaných na vzťahy k dieťaťu, ktorému profesionálny rodič poskytuje starostlivosť, ako i na vzťahy medzi ostatnými členmi profesionálnej rodiny,
- prevencia syndrómu vyhorenia u profesionálneho rodiča,
- sebareflexia a zvládanie vlastných emócií.

Detský domov organizuje pravidelné pracovné porady pre profesionálnych rodičov s cieľom:

- kontaktu so zamestnancami detského domova, ktorí nevykonávajú návštevy v domácnosti profesionálneho rodiča,
- vzájomná podpora a odovzdávanie si skúseností medzi profesionálnymi rodičmi,
- odovzdávanie odborných poznatkov profesionálnym rodičom.

Detský domov pozýva profesionálnych rodičov na podujatia organizované pre deti a pre zamestnancov detského domova. Cieľom je:

- rozvíjanie kontaktov profesionálnych rodičov s ostatnými zamestnancami detského domova,
- budovanie pocitu spolupatričnosti s detským domovom,
- predchádzanie pocitu izolovanosti profesionálneho rodiča.

Detský domov vykonáva pravidelné návštevy v domácnosti profesionálneho rodiča. Návštevy sú ohlásené aj nehlásené. Vykonávajú sa podľa potreby, minimálne jeden krát za mesiac. Cieľom je:

- zisťovanie aktuálneho stavu dieťaťa,
- pozorovanie vzťahov v profesionálnej rodine,
- kontrola prostredia v ktorom dieťa žije,
- podpora profesionálneho rodiča.

Profesionálna náhradná výchova v rodine má charakter pracovnoprávneho vzťahu. Profesionálny rodič má uzatvorenú pracovnú zmluvu s detským domovom a doslovne 24 hodín denne poskytuje starostlivosť deťom vo svojej rodine a vlastnom prostredí. Jeden profesionálny rodič môže mať na starostlivosti najviac tri deti. V prípade, ak majú uzatvorenú pracovnú zmluvu obaja manželia môžu umiestniť do rodiny aj viac početné skupiny súrodencov. Profesionálna

náhradná výchova v rodine je určená pre tie deti, ktoré nie je možné určiť na osvojenie alebo sa ich nepodarilo umiestniť do pestúnskej rodiny z dôvodov napr. ide o deti staršie, súrodenecké skupiny, deti rómske, deti mentálne alebo psychicky postihnuté a pod. Do profesionálnej náhradnej rodiny sa dávajú deti vo veku najmä do šesť rokov. Profesionálna náhradná rodina nahrádza ústavnú starostlivosť. Jej výhody sú v tom, že je prirodzenejší prechod do dospelosti. Touto formou je možné umiestniť i početné skupiny súrodencov. Profesionálna náhradná výchova svojou kvalitou plne zodpovedá pestúnskej starostlivosti.

Práca profesionálnych náhradných rodín je práca najmä psychicky náročná. Profesionálny rodič musí počítať s tým, že zverené deti nebudú len milé a krásne podľa svojich predstáv, ale že sa budú i zle učiť a mať problémy so správaním. Profesionálna náhradná rodina vypracováva i správu „Sledovanie dieťaťa“ v ktorej uvádza aktuálny stav a potreby dieťaťa a ciele v oblastiach:

- vzdelávací proces a kognitívne funkcie (pamäť dieťaťa, výsledky v učení),
- pohybové schopnosti a grafomotorika (schopnosti pri písaní),
- proces socializácie (začlenenie sa do kolektívu detí, rodiny),
- záujmy, záľuby (v škole, doma),
- rodina (vzťahy v rodine),
- emocionalita, osobnostné vlastnosti (emocionálne prejavy),
- zdravotný stav.

Pre každú oblasť stanovujú potreby a ciele dieťaťa. Správu profesionálna náhradná rodina predkladá v polročných intervaloch detskému domovu s ktorým má uzatvorený pracovnoprávny vzťah. V správe opisuje nové skutočnosti porovnáva zistené skutočnosti predchádzajúcej správy, zisťuje zlepšenia, resp. zhoršenia a následne navrhuje opatrenia s cieľom zlepšenia súčasného stavu.

Forma náhradného rodičovstva bola na Slovensku prvýkrát právne zakotvená v roku 1993.

Ústavnú starostlivosť postupne nahrádzajú profesionálne rodiny. V profesionálnej rodine zostávajú deti do času než sa môžu vrátiť do pôvodnej rodiny, alebo kým sa pre ne nenájde náhradná rodina. Výnimku tvoria deti, ktorých zdravotný stav vyžaduje preukazateľne osobitnú starostlivosť v špecializovanej samostatnej skupine, alebo z dôvodu zachovania súrodeneckých väzieb. Podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane a sociálnej kuratele museli byť od 1. januára 2007 umiestňované do profesionálnej rodiny všetky do jedného roka, od 1. januára 2009 všetky deti do troch rokov a od 1. januára 2012 všetky deti do šesť rokov veku.

V koncepcii zabezpečovania výkonu súdnych rozhodnutí v detských domovoch sa Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny zaviazalo postupne zabezpečiť starostlivosť v profesionálnych rodinách aj starším deťom, a to od 1. januára 2016 by mali byť umiestnené deti v profesionálnych rodinách do osem rokov veku a od 1. januára 2021 každé dieťa do desať rokov veku. Je samozrejme, že umiestnenie v profesionálnej rodine má prednosť pred umiestnením v ústavnom zariadení. Podľa údajov k 31.11.2011 vyrastá v detských domovoch 4589 detí z toho 1110 detí vyrastá v profesionálnej rodine.

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny zabezpečí prostredníctvom Národného projektu „Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti 2012-2015“, špecializované vzdelávanie pre profesionálnych rodičov, ktoré je zamerané napríklad na starostlivosť o deti s poruchami správania, so zdravotným postihnutím, o týrané deti, alebo o deti v dospelujúcom veku. Projekt začalo ústredie práce realizovať v roku 2012. Odborné vzdelávanie by malo absolvovať 4070 zamestnancov úradu práce a detských domovov, vrátane profesionálnych rodičov. Taktiež budú zriadené tzv. centrá podpory

profesionálnym rodinám, kde im budú k dispozícii sociálni pracovníci, psychológovia, či odborníci na rôzne vývinové poruchy.

2.2 Náhradná rodinná starostlivosť

Náhradná rodinná starostlivosť má podľa Zákona o rodine č.36/2005 Z.z. prednosť pred formami inštitucionálnymi.

Náhradní rodičia musia zvládať riešiť množstvo neočakávaných náročných úloh a zložitých situácií. Rozhodnutie o tom, či si osvojiť alebo neosvojiť dieťa, zobrať do pestúnstva alebo využiť inú formu náhradnej rodinnej starostlivosti nie je možné zovšeobecniť. Treba brať v úvahu všetky okolnosti, ako aj postoj najbližšej rodiny, postoj širšej rodiny a okoliu. Podcenenie týchto skutočností môže viesť v budúcnosti k ťažkostiam a problémom. Deti, ktoré prichádzajú do náhradnej rodinnej starostlivosti sú často deti zanedbané, zneužívané, majú veľa prežitých negatívnych zážitkov a skúseností.

2.2.1 Formy náhradnej rodinnej starostlivosti

Náhradnou rodinnou starostlivosťou podľa zákona o rodine je viacero na seba nadväzujúcich a usporiadaných dočasných opatrení, ktoré nahrádzajú osobnú starostlivosť rodičov v prípadoch, ak ju rodičia nedokážu zabezpečiť alebo ju nezabezpečujú.

Poznáme nasledovné formy náhradnej rodinnej starostlivosti:

- *Osvojenie (adopcia)*
  - vnútroštátne,
  - medzištátne
- *Pestúnska starostlivosť*

- *Náhradná osobná starostlivosť* (zverenie dieťaťa do výchovy iného občana než rodiča)
- *Opatrovníctvo a poručníctvo*
- *Profesionálna náhradná rodina*

2.2.1.1 Osvojenie (adopcia)

Pod pojmom osvojenie (adopcia) sa rozumie ak manželia alebo jedinec prijímajú cudzie dieťaťa za vlastné. Majú k nemu rovnaké práva a zároveň i povinnosti, akoby boli jeho biologickými rodičmi. Dieťa je právne voľné k adopcii, ak jeho biologickí rodičia dajú súhlas k osvojeniu, alebo ak počas najmenej šesť mesiacov dieťa nenavštevujú a o dieťa neprejavujú skutočný záujem. U osvojeného dieťaťa treba rátať s väčším rizikom vplyvov dedičnosti, napriek tomu, že tu pôsobia vplyvy prostredia v ktorom dieťa bude vyrastať. Preto je vždy ťažko možné dopredu predpovedať ako dopadne adopcia. Osvojenie je riešením pre dieťa, ktoré nemôže vyrastať vo svojej rodine nakoľko mu rodičia nedokážu alebo nie sú ochotní zabezpečiť riadnu výchovu.

Poznáme adopciu 1. stupňa – zrušiteľnú adopciu a adopciu 2. stupňa – nezrušiteľnú adopciu.

Pri zrušiteľnej adopcii síce prechádzajú práva a povinnosti biologických rodičov na adoptívnych rodičov, ale v rodnom liste dieťaťa ostávajú biologickí rodičia. Ak sa jedná o adopciu do jedného roka, tak sa jedná o zrušiteľnú adopciu a o nezrušiteľnej adopcii po uplynutí jedného roka na návrh adoptívnych rodičov rozhodne súd.

V praxi sa viacej využíva nezrušiteľná adopcia. Pri tejto adopcii sú už adoptívny rodičia zapísaní do rodného listu dieťaťa.

Pre zrušiteľnú a nezrušiteľnú adopciu platia spoločné podmienky:

- adopcia musí byť v prospech dieťaťa a spoločnosti,
- medzi osvojiteľom a osvojencom musí byť primeraný vekový rozdiel,
- osvojiteľ musí byť spôsobilý na právne úkony,
- pred rozhodnutím súdu musí byť dieťa najmenej po dobu troch mesiacov v starostlivosti u budúceho osvojiteľa, na jeho vlastné náklady,
- súd je povinný zistiť, či zdravotný stav dieťaťa a osvojiteľov sa neprieči účelu osvojenia,
- osvojenie nemôže vzniknúť medzi blízkymi príbuznými.

Po rozhodnutí súdu o osvojení, osvojitelia sa zapisujú do rodného listu a uvádzajú sa ako rodičia dieťaťa. Na adopciu sa niekedy musí i dlhšie čakať, nakoľko každý má inú predstavu ako dieťa musí vyzerať, či už podľa veku alebo vzhľadu. Veľakrát sa jedná o právne voľné deti ale sú to deti napríklad rómske, súrodenecké skupiny, prípadne deti postihnuté. Väčšina adoptovaných detí, ktoré nepoznajú svojich rodičov majú stále snahu hľadať svojich biologických rodičov. V mladosti alebo v období dospelovania sa trápia otázkami svojho pôvodu.

Z pohľadu adoptívnych a biologických rodičov poznáme nasledovné stupne adopcie:

- Uzatvorená – slúži na ochranu anonymity a predchádzaniu možným konfliktom oboch strán a je najčastejšia,
- Otvorená – tu sa biologický a adoptívny rodičia navzájom poznajú a navštevujú. Táto forma adopcie je zriedkavá, nakoľko kladie veľké nároky a požiadavky,
- Polootvorená – predstavuje otvorenosť do určitého stupňa. Môžu mať o sebe základné informácie týkajúce sa spoločenského postavenia a rodinných pomerov. Na Slovensku nemajú biologický rodičia spravidla o adoptívnych rodičov žiadne informácie.

Osvojenie je považované za najdokonalejšiu formu náhradnej rodinnej starostlivosti. Je možným riešením pre bezdetné manželstvá. Snahou v tomto prípade je vytvorenie svojej rodiny. Predstavy aké má byť ich dieťa, aké má mať vlastnosti sú veľakrát pomerne vysoké, takže niekedy od podania žiadosti až do prevzatia dieťaťa uplynie aj niekoľko rokov. Počas tohto obdobia niektorí žiadatelia zmenia svoje nároky alebo iní žiadosť zrušia.

➤ *Medzištátne osvojenie*

Táto forma starostlivosti sa stáva možným riešením v prípade, že sa pre dieťa nedarí nájsť náhradnú rodinu v krajine pôvodu. Určený orgán sociálnoprávnej ochrany detí vyhotoví spisovú dokumentáciu dieťaťa na účely sprostredkovania medzištátneho osvojenia a predloží ju orgánu sociálnoprávnej ochrany detí určenému na vykonávanie medzinárodných dohovorov a právnych aktov Európskej únie. Táto spisovná dokumentácia obsahuje:

- správu o zdravotnom stave dieťaťa,
- sociálnu správu o dieťati,
- rozhodnutie príslušného súdu, že dieťa je osvojiteľné a rozhodnutie o ústavnej starostlivosti,
- potvrdenie Centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže a splnení podľa medzinárodného dohovoru,
- rodný list dieťaťa, dve fotografie a
- obrazový a zvukový záznam o dieťati.

Zrealizuje sa to najneskôr do šiestich mesiacov odo dňa zapísania dieťaťa do prehľadu detí. Ústredným orgánom v Slovenskej republike na vykonávanie Dohovoru je Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže, s pôsobnosťou pre celé územie Slovenskej republiky. S medzinárodnou adopciou je u nás pomerne málo skúseností.

➤ *Špecifické formy adopcie*

V súčasnosti existujú i určité nasledovné špecifické formy adopcie:

- *medzikultúrna a medzietnická adopcia* u nás sú to predovšetkým deti rómske, v USA napr. deti černošské.
- *adopcia homosexuálnym párom* – má svojich zástancov a odporcov. V súčasnosti je právne možná v niektorých štátov, napr. vo Švédsku, Holandsku a Belgicku.
- *adopcia na diaľku* – v tomto prípade nejde o osobnú starostlivosť o dieťa. Osvojiteľ cestou napr. charitnej organizácie poskytuje finančnú podporu konkrétnemu dieťaťu. Táto podpora môže byť zameraná na podporu rozvoju osobnosti dieťaťa, gramotnosť a vzdelanie, zdravotnej starostlivosti, zábavu a rozvoja talentov alebo i samotnej výchovy. V rámci gramotnosti a vzdelania dostávajú deti všetky školské potreby, tašky, poplatky za školné a zdravotnú starostlivosť. Väčšina rodičov adoptovaných detí na diaľku je negramotná a vzdelanie u nich nie je prioritné.

2.2.1.2 Pestúnska starostlivosť

Pestúnska starostlivosť má začiatky v službách, ktoré poskytovali dojky. Už v období stredoveku sa stretávame s existenciou dojok. Dojke a opatrovateľke sa začalo hovoriť až od začiatku 18. storočia. Pestúnsku starostlivosť legislatívne rieši a upravuje na Slovensku zákon č.627/2005 Z.z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa a zákon č. 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Pestúnska starostlivosť môže mať charakter dlhodobý ale aj krátkodobý charakter.

Zverením dieťaťa do pestúnskej starostlivosti nezanikajú rodičom dieťaťa rodičovské práva a povinnosti. Štát zabezpečuje

príspevky pre pestúnov a deti. V prípade pestúnov sa jedná o odmenu pre pestúna a v prípade detí sa jedná o príspevok na úhradu potrieb dieťaťa. Môžeme teda povedať, že je to zvláštna forma štátom riadenej náhradnej rodinnej výchovy. Výživné, ktoré biologickí rodičia dieťaťa sú povinné platiť prechádza na štát. Príspevok sa poskytuje počas pestúnskej starostlivosti až do skončenia povinnej školskej dochádzky, alebo až do skončenia prípravy na budúce povolanie. Z dôvodu štúdia nárok na príspevky sa priznáva až do 25. roku veku študujúceho.

Dieťa môže byť zverené do pestúnskej starostlivosti obom manželom alebo iba jednému z manželov. Na to je potrebný súhlas druhého manželského partnera. Pestúnska starostlivosť vzniká rozhodnutím súdu na základe podania návrhu žiadateľov alebo žiadateľa o zverenie dieťaťa do pestúnskej starostlivosti.

Pestúnska starostlivosť zaniká:

- dosiahnutím plnoletosti dieťaťa - ak sa dieťa rozhodne, že ďalej bude samostatné,
- rozhodnutím súdu o zrušení pestúnskej starostlivosti,
- úmrtím dieťaťa zverého do pestúnskej starostlivosti,
- smrťou pestúna,
- pri spoločnej pestúnskej starostlivosti manželov, pestúnstvo zaniká rozvodom pestúnov, alebo úmrtím jedného z pestúnov (manželov).

Pestúni zastupujú dieťa v bežných veciach, nie sú zákonnými zástupcami zverených detí. V prípade závažných, napríklad operačných zákrokov, musia žiadať o súhlas biologických rodičov, pokiaľ im táto činnosť nebola zrušená alebo obmedzená. V tomto prípade za nich rozhodnutie dáva súd.

2.2.1.3 Náhradná osobná starostlivosť

Náhradná osobná starostlivosť upravuje § 45 Zákona o rodine a znamená tiež „zverenie dieťaťa do starostlivosti inej osoby než rodiča“. Zákon umožňuje zveriť dieťa inému občanovi schopnému zabezpečiť jeho výchovu. Tento občan musí mať trvalý pobyt na území Slovenskej republiky, spôsobilosť na právne úkony, osobnostné predpoklady. To znamená predpoklady zdravotné, osobné a morálne. Súd v prípade zverenia maloletého dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti uprednostní hlavne príbuzného dieťaťa, ak spĺňa stanovené predpoklady. Súd určí vo svojom rozhodnutí osobe, ktorej bolo dieťa zverené do náhradnej osobnej starostlivosti rozsah práv a povinností, ktoré je povinná vykonávať. Právo zastupovať dieťa a spravovať jeho majetok má iba v bežných veciach.

Náhradná osobná starostlivosť zaniká:

- dosiahnutím plnoletosti,
- rozvodom manželov, ktorým bolo dieťa zverené do osobnej starostlivosti. Súd to môže, pokiaľ je to v záujme dieťaťa rozhodnúť o ponechaní dieťaťa v starostlivosti len jedného z manželov,
- smrťou dieťaťa alebo osoby, ktorej bolo zverené.

2.2.1.4 Opatrovníctvo a poručníctvo

Opatrovníctvo je zvláštnym vzťahom medzi opatrovníkom a neplnoletým dieťaťom. Opatrovník nemusí žiť s dieťaťom v spoločnej domácnosti, dieťa môže žiť vo svojej rodine alebo môže sa nachádzať v inej forme náhradnej výchovy. Opatrovníkom môže byť fyzická osoba, ktorá musí mať právnu spôsobilosť a schopnosť starať sa o dieťa a usmerňovať jeho konanie. Súd môže za opatrovníka

ustanoviť aj obec. Opatrovník chráni záujmy maloletého do času, kým nie je maloletému dieťaťu ustanovený poručník.

Poručníka ustanoví maloletému dieťaťu súd. V rozhodnutí súd určí rozsah majetku, ktorý bude poručník spravovať a akým spôsobom bude s ním nakladať. Poručník zabezpečuje výchovu dieťaťa, zastupuje ho a spravuje jeho majetok. Medzi maloletým dieťaťom a poručníkom nevzniká žiadna vyživovacia povinnosť. Do dvoch mesiacov po zániku poručníctva je povinný poručník predložiť súdu záverečný účet zo správy majetku dieťaťa.

Poručníctvo zaniká:

- dosiahnutím plnoletosti dieťaťa,
- smrťou maloletého dieťaťa alebo smrťou poručníka,
- zánikom dôvodu, pre ktorý bol poručník ustanovený,
- dosiahnutím plnoletosti rodiča maloletého dieťaťa,
- právoplatným rozhodnutím súdu o zbavení poručníka na výkon funkcie alebo o jeho odvolaní.

3 PROBLÉMY VÝCHOVY DETÍ V ÚSTAVNEJ A NÁHRADNEJ STAROSTLIVOSTI

3.1 Výchova detí v ústavnej starostlivosti

Deti vychovávané v detských domovoch, diagnostických centrách, špeciálnych školách a iných inštitúciách sú vychovávané určitým stereotypom – raňajky, obed, večera vždy v ten istý čas, presne stanovený výchovný a časový plán. Deti nepoužívajú slová „mama a otec“ ale pani vychovávateľka. Chýbajú bezprostredné pohladenia, dotyky. Telesný kontakt musí vychovávateľ rozdeliť pre viac detí a nemôže sa venovať viac jednému ako druhému. Napriek maximálnemu úsiliu pracovníkov detských domovov nemôže ústavná starostlivosť nahradiť deťom svoju rodinu. Čo sa týka o uspokojenie základných životných potrieb – hlad, smäd, po tejto stránke je v domovoch dobre postarané. Je taktiež rozdielne za akých podmienok sa dieťa dostane do detského domova. Dôležitá je otázka veku a prežitých zážitkov. Prežitie samoty, sklamania, týrania, smútku, strachu, pocitu viny zanecháva svoje stopy na psychike dieťaťa a niekedy i výrazne poznačí jeho ďalší život. Stratená dôvera sa buduje ťažko a pomaly. Niektorí ľudia, hoci nemajú deti adoptované si berú deti z domovov na sviatky, víkendy alebo prázdniny. Sú k deťom láskavé a zahŕňajú ich i drobnými darčekom. K tejto forme starostlivosti panujú dva názory. Jedným z nich je ten, že je kruté posilať dieťa späť do domova po prežitých pekných zážitkov. Na druhej strane môžu byť pre tieto návštevy pre deti prínosom, pokiaľ nemajú inú možnosť ako tráviť čas v nejakej rodine. Pri tejto forme návštev je dobré aby sa stal ponúknutý priestor rodinného domova miestom a útočiskom, kde sa môže stále vracieť. Nie všetky deti

z detských domovov majú šťastie že si skoro nájdu novú rodinu. Je pravdou, že je záujem o deti z detského domova, ale skorej o siroty, malé a zdravé deti. Preto väčšina detí vyrastá v domovoch, kde sa postupne pripravujú na svoj ďalší samostatný život v dospelosti.

Dôležitá je príprava dokázať viesť samostatný život, domácnosť, nájsť si vhodné zamestnanie, hospodáriť, úspešne riešiť životné problémy a vychovávať svoje deti. Ako však dokážu deti z detských domovov vychovávať svoje deti, keď mnohé nepoznali, že plačúce dieťa je potrebné pohladať, vziať na ruky a pokojným hlasom svojej mamy ho upokojiť. Nepoznali príklad mamy a otca. Dôležitú úlohu pre deti v detských domov hrá výber povolania. Väčšinou deti v detských domov pochádzajú z rodín sociálne slabších a trpia poruchami správania a učenia. Príprava na zvládnutie školských povinností je o to zložitejšia. Vo veľkej miere tu zohráva i úloha dedičnosti. Preto pri výbere svojho povolania majú značne obmedzené možnosti vzhľadom k dosiahnutým školským výsledkom. Nastupujú preto do učenia za kuchárov, čašníkov, kaderníkov, napriek tomu, že ich nezaujímajú zvolená profesia doporučená vychovávateľom. Vyskytujú sa i prípady pri ktorých je z ekonomických dôvodov doporučené dieťaťu povolanie, ktoré je pre domov síce finančne nenáročné, ale pre dieťa je nezaujímavé. Potom dochádza k prípadom, že sa ani nevyučia a ďalej pracujú len ako pomocný personál v kuchyni, robotníci na stavbách a pod. Veľakrát majú problémy zohnať si ubytovanie a v prípade slabších jedincov dochádza k drogovej činnosti a kriminalite.

3.2 Výchova detí v náhradnej rodinnej starostlivosti

Narodením získava človek určité genetické vlastnosti. Miera dedičnosti môže v prípade rôznych vlastností rozdielna a v detstve sa

nemusi prejavovať v rovnakej miere. Výraznejšie sa môže začať prejavovať až v puberte. Rodina je najvýznamnejšie prostredie, ktoré podstatne ovplyvňuje rozvoj psychických vlastností dieťaťa. Každé dieťa, ktoré prichádza do novej rodiny je jedinečné. Nie vždy sú predstavy a očakávania budúcich „rodičov“ i samotných detí iné ako je skutočnosť. Samozrejme je rozdielne či do novej rodiny prichádza malé batol'a, predškolač alebo školák. Vek dieťa má pri príchode do novej rodiny dôležitú úlohu. Iná situácia je, ak do novej rodiny prichádza batol'a a spoločne prežívajú prvé hľadanie a úsmevy a postupnú výchovu a rodičia vidia ako dieťa napreduje. Na druhej strane je iná výchova, ak do rodiny prichádza dieťa, ktoré má už prežitú i negatívne skúsenosti a je potrebné začať dobíhať zameškané. Tu je potrebné v prvom rade získať dôveru dieťaťa, zistiť jeho povahové vlastnosti, dosiahnuté skutočné vedomosti a na základe týchto poznatkov si stanoviť výchovný a učebný plán. Trpezlivosťou a skúsenosťou je možné postupnými krokmi zabezpečiť zlepšenie a postupný rozvoj dieťaťa. Náhradná rodinná starostlivosť je doslova rodinná. Má priamy dopad na všetkých členov rodiny. Deti sú v rodine doslova dvadsať štyri hodín denne.

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky na základe prehľadu požiadaviek orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zistilo, že tieto požiadavky prevyšujú v roku 2013 kapacitné možnosti detských domovov v SR. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR prijalo nasledovné zásady:

- prednostne umiestňovať deti do profesionálnych rodín pred inými organizačnými zložkami detských domovov,
- umiestňovať deti do profesionálnych rodín v ktorom sa realizuje výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí,
- prednostne umiestňovať deti do skupín zariadených v samostatných domovov,
- dodržiavanie pravidla súrodeneckých vzťahov,

- integrácia detí, ktoré si vyžadujú osobitnú starostlivosť z dôvodu zdravotného stavu, porúch správania, drogovej závislosti, alebo zneužívania,
- zabezpečiť potrebnú odbornú diagnostiku detí.

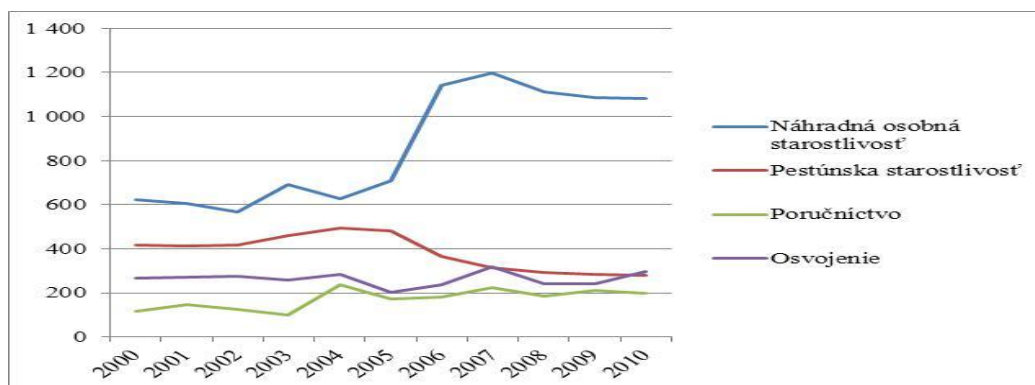
Počet detí zverených do náhradnej osobnej starostlivosti má stúpajúci charakter. Druhou najväčšou formou je pestúnska starostlivosť, potom osvojenie a poručníctvo. Číselný a grafický prehľad je znázornený v tabuľke č.1 a na grafe č.1.

Tabuľka 1: Počet detí zverených do jednotlivých foriem náhradných rodín

Obdobie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Náhradná osobná starostlivosť	621	604	565	693	626	708	1 144	1 196	1 110	1 087	1 080
Pestúnska starostlivosť	418	414	418	460	495	480	365	315	293	283	278
Poručníctvo	118	145	127	101	237	174	179	223	184	209	197
Osvojenie	266	272	274	256	282	204	238	320	240	243	295
Celkový počet zverených detí	1 423	1 435	1 384	1 510	1 640	1 566	1 926	2 054	1 827	1 822	1 850

Zdroj: Úrad práce sociálnych vecí a rodiny SR. Dostupné z:
http://www.upsvar.sk/buxus/docs/download/Umiestnovanie_formy_NRS.pdf

Graf 1: Deti zverené do jednotlivých foriem náhradných rodín

Zdroj: Úrad práce sociálnych vecí a rodiny SR. Dostupné z:
http://www.upsvar.sk/buxus/docs/download/Umiestnovanie_formy_NRS.pdf

4 SOCIÁLNE FUNGOVANIE MLADÝCH ĽUDÍ PO ODCHODE Z DETSKÉHO DOMOVA

Nedostatočné sociálne zázemie mladistvých v období detstva a neskôr negatívne ovplyvňuje ich socializáciu. Prejavuje sa zvýšeným sklonom k odlišnému spôsobu správania, negatívnymi návykmi. Každý potrebuje byť pochopený a chápaný. Pokiaľ človek je negatívne motivovaný a vychovávaný v mladosti, zanechá to na ňom následky i v dospelosti. Rizikovým faktorom sú i vrodené mentálne poruchy, genetické vlastnosti a odlišná sociálna skúsenosť, absencia sociálneho zázemia.

Súčasná doba kladie na človeka pomerne vysoké nároky na každého jedinca v spoločnosti. Veľmi dôležitá je operatívna schopnosť prispôbovať sa zmenám. Musí sa prispôbovať spoločnosti, vedieť prekonávať vzniknuté prekážky pohotovo riešiť mimoriadne životné situácie, pracovné i rodinné. Je veľmi dôležité ako sa dokáže mladý človek začleniť do spoločnosti a ako sa dokáže po odchode z detského domova starať o seba sám. V domove má zabezpečené bezproblémové základné potreby. V prípade problémov sa môže obrátiť na vychovávateľa, ktorý poradí a pomôže. V samotnom živote po odchode z detského domova je mladý človek vystavený životnej realite riešiť problémy sám. K tomu, aby sám dokázal naplniť svoje základné životné potreby – bývanie, stravovanie, je potrebné aby mal prácu. Mladým ľuďom z domova sa pomerne ťažko hľadá vhodná práca, vzhľadom k ich dosiahnutému vzdelaniu a kvalifikácii. Prekážky v hľadaní práce môžu spôsobovať i ľudia s ktorými prichádzajú do kontaktu. Sú to i predsudky, diskriminácia a i rasová diskriminácia v prípade rómskych mladých ľudí. Tieto všetky dôvody síce sami o sebe neznamenajú, že prestanú sociálne fungovať, ale výrazne zvyšujú pravdepodobnosť, že samostatne bez pomoci nedokážu

prekonať prekážky. Každý mladý človek vyrastajúci v náhradnej rodinnej starostlivosti je na odchod do samostatného života pripravený inak. Jeden viac, iný menej a niektorí nie sú pripravení vôbec. U mnohých chýba určitá citová väzba. Všetci hľadajú možno povedať zmysel svojho života, hľadajú svoju vlastnú rodinu, alebo niekoho kto by im pomohol. Veľakrát prekonávajú sklamanie z drobných neúspechov a veľakrát ani netušia ako riešiť bežné problémy, ktoré život prináša. Idú do života do sveta dospelých nepripravení a veľakrát nedokážu reálne zhodnotiť vlastnú situáciu. Z počiatku majú pocit, že keď chcú, tak v živote všetko dosiahnu. Neúspechy či už v hľadaní zamestnania, alebo v osobných vzťahov vedú k raste kriminality a drogovej závislosti. Z dlhodobej nezamestnanosti plynú problémy z ubytovaním. Možno povedať, že štatisticky dokázané až jednu tretinu bezdomovcov tvoria odchovanci z detských domovov.

Tabuľka 2: Prehľad zamestnanosti, ubytovania a vzdelania mladých ľudí po odchode z detského domova

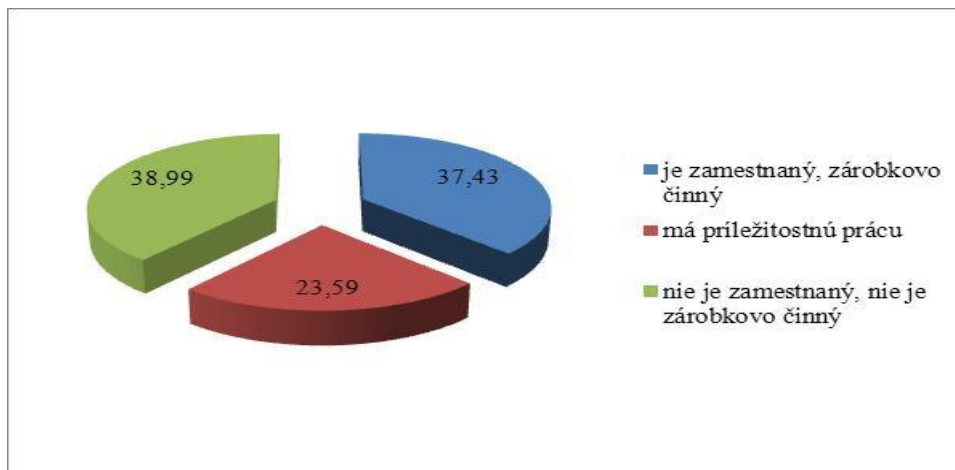
Počet/rok		2006	2007	2008	2009	2010
Celkový počet mladých ľudí po odchode z DeD		416	491	511	465	513
zamestnanie	je zamestnaný, zárobkovo činný	242	269	238	167	192
	má príležitostnú prácu	0	77	114	129	121
	nie je zamestnaný, nie je zárobkovo činný	174	145	159	169	200
bývanie	býva s členmi pôvodnej rodiny	183	190	170	173	182
	býva vo vlastných bytových priestoroch	44	45	47	44	31
	býva v prenajatých priestoroch	189	252	283	238	290
	bezdomovec	0	4	11	10	10
Celkový počet detí - príprava detí v DeD na budúce povolanie		4 665	4 522	4 534	4 507	4 335
vzdelanie	pred nástupom do ZŠ	1 187	1 163	1 168	1 140	1 026
	základné školy	2 501	2 373	2 359	2 345	2 348
	stredné školy	897	923	931	939	865
	nadstavbové pomaturitné štúdium	36	25	34	32	30
	vysokoškolské štúdium	44	38	42	51	66

Zdroj: Úrad práce sociálnych vecí a rodiny SR. Dostupné z:

http://www.upsvar.sk/buxus/docs/download/po_ukonceni_starostlivosti_v_DeD.pdf

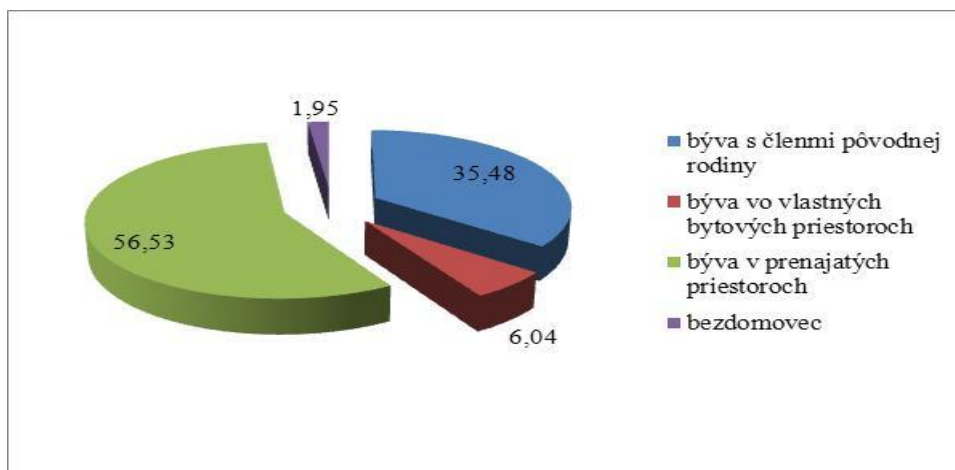

Graf 2: Prehľad zamestnanosti mladých ľudí po odchode z detského domova

Zdroj: Úrad práce sociálnych vecí a rodiny SR. Dostupné z: http://www.upsvar.sk/buxus/docs/download/po_ukonceni_starostlivosti_v_DeD.pdf

Graf 3: Prehľad bývania mladých ľudí po odchode z detského domova

Zdroj: Úrad práce sociálnych vecí a rodiny SR. Dostupné z: http://www.upsvar.sk/buxus/docs/download/po_ukonceni_starostlivosti_v_DeD.pdf

5 EMPIRICKÁ ČASŤ

V teoretickej časti sme sa venovali problematike náhradnej výchovy z pohľadu historického vývoja a jednotlivých foriem náhradnej výchovy. Problematiku náhradnej výchovy a jej vývoj posudzujeme z pohľadu platných legislatívnych ustanovení na území Slovenskej republiky.

V prieskumnej časti sme na základe analyzovania teoretických poznatkov stanovili prieskumné otázky, ktoré sme použili v rámci rozhovorov. Na základe rozhovorov sme vypracovali kazuistiky, a spracovali výsledky. Na základe spracovaných výsledkov, ich porovnaním sme vyvodili závery, návrhy a odporúčania pre prax.

5.1 Predmet prieskumu

Predmetom prieskumu boli mladí ľudia, bývalí chovanci detských domovov, u ktorých sme zisťovali aká je možnosť začlenenia mladých ľudí do spoločnosti po odchode z ústavnej starostlivosti a z náhradnej rodinnej starostlivosti. Prieskum bol zameraný na zistenia ako dokážu hospodáriť, tráviť voľný čas aktívnym spôsobom, nadväzovať a vytvárať nové vzťahy a priateľstvá, mať záujem vytvoriť si vlastnú rodinu a ako sa dokážu uplatniť v pracovnom procese.

5.2 Cieľ prieskumu, postup a prieskumné otázky

Cieľom prieskumu bolo zistiť ako sú pripravení mladí ľudia po odchode z detských domovov a z náhradnej rodinnej starostlivosti do života a ako sa začleňujú do spoločnosti.

V prieskume sme si napred zozbierali teoretické podklady a analyzovali problémy. Potom sme vypracovali otázky, ktoré boli použité pri rozhovore. Respondentov sme dopredu informovali o priebehu rozhovoru i o tom, že ich mená budú zmenené.

V analýze každého respondenta sme sa zamerali na to, či poznajú svoju biologickú rodinu, aké priateľské vzťahy mali v detstve a ako dokážu nadväzovať vzťahy teraz. Zaujímali sme sa v akej forme náhradnej starostlivosti vyrastali, aké majú plány do budúcnosti, či si dokážu zabezpečiť ubytovanie, vhodnú prácu zodpovedajúci ich schopnostiam a či majú záujem vytvoriť si vlastnú rodinu.

Formulovali sme nasledovné kategórie prieskumných otázok:

Prieskumná otázka 1

Poznajú mladí ľudia, ktorí vyrastali v náhradnej rodinnej starostlivosti svoju biologickú rodinu?

Prieskumná otázka 2

Dokážu mladí ľudia, ktorí vyrastali v náhradnej rodinnej starostlivosti nadväzovať nové vzťahy a priateľstvá?

Prieskumná otázka 3

Dokážu si mladí ľudia, ktorí boli v náhradnej rodinnej starostlivosti zabezpečiť sami ubytovanie?

Prieskumná otázka 4

Dokážu si mladí ľudia, ktorí boli v náhradnej rodinnej starostlivosti nájsť vhodné zamestnanie a uplatniť sa na pracovnom trhu?

Prieskumná otázka 5

Majú záujem mladí ľudia, ktorí boli v náhradnej rodinnej starostlivosti založiť si vlastnú rodinu?

5.3 Metódy prieskumu

Prieskum bol realizovaný pomocou kvalitatívnej metódy. V súčasnosti už nie je kvalitatívny výskum považovaný len za doplnok kvantitatívneho výskumu, ale je už braný ako rovnocenná forma výskumu používaná hlavne v sociálnych vedách (Hendl, 2005, s.49).

Výskum sme realizovali formou rozhovoru, ktorého štruktúru sme si vopred pripravili.

Z dôvodu zistenia objektívnych a reálnych skutočností sme volili metódu rozhovoru spojenú s metódou pozorovania. Tieto metódy patria medzi najstaršie, ale aj najťažšie metódy sociálnej práce. Rozhovor, pozorovanie a osobná forma vzájomnej komunikácie môže poskytnúť rad informácií, ktoré by sme inými metódami nezískali. Veľakrát môžeme odhaliť i veci a súvislosti, ktoré nie je možné zistiť napríklad formou dotazníku. Kvantitatívna metóda, konkrétne získať požadované informácie formou dotazníku sa nám zdala neosobná nakoľko mnohé získané poznatky je možné získať len osobnou formou a pozorovaním.

5.4 Prieskumná vzorka

Prieskum sme uskutočnili v Domovskom vzdelávacom centre v Dunajskej Lužnej, ktoré poskytuje sociálne služby a sociálnu pomoc mladým dospelým ľuďom, ktorí vyrastali v detských domovov. Do prieskumu sme zapojili i mladých ľudí, ktorí vyrastali u nás

v náhradnej rodinnej starostlivosti a v súčasnosti majú už svoju vlastnú rodinu a vychovávajú svoje deti a tiež deti, ktoré boli vychovávané v detskom domove a v súčasnosti sú vychovávané v inej náhradnej rodinnej výchove.

Prieskumnú časť tvorili deviaty respondenti, ktorí prežili detstvo v náhradnej rodinnej starostlivosti. Z toho štyria boli vychovávaný v ústavnej starostlivosti v detských domovov, štyria spočiatku v domovov a neskoršie v profesionálnych náhradných rodinách a jeden respondent v ústavnej starostlivosti a neskoršie v pestúnskej starostlivosti. Dvaja respondenti majú dvadsať rokov a jeden respondent má dvadsať päť rokov. Tri respondentky majú dvadsať dva rokov a tri ďalšie respondentky majú sedemnášť, dvadsať a dvadsať jeden rokov. Na obr.č.1 - 3 (príloha B) je znázornené Domovské vzdelávacie centrum v Dunajskej Lužnej.

5.5 Postup

V úvode prieskumu sme sa sústredili na zozbieranie teoretických podkladov a dôslednú analýzu problémov. Potom sme po dohode s vedením Domovského vzdelávacieho centra v Dunajskej Lužnej a po predchádzajúcom súhlase postupne stretli s piatimi mladými dospelými ľuďmi, ktorí boli klientmi vzdelávacieho centra. Do prieskumu sme zapojili i štyroch mladých ľudí, ktorí vyrastali v náhradnej rodinnej starostlivosti, resp. len čiastočne v ústavnej starostlivosti. Rozhovor sme zaznamenávali po ich predchádzajúcom súhlase na diktafóne a rozprávali sme sa s každým klientom samostatne. Pred rozhovorom sme im sľúbili, že ich mená budú zmenené. Informácie sme následne zapracovali do nasledovných kazuistík.

Kazuistika č.1

Meno: Janko

Vek: 20 rokov

Janko prišiel do detského domova ako dvoj ročný. Ako päť ročný bol zverený do pestúnskej starostlivosti. Rodičia o neho nikdy neprejavili záujem. Počas pobytu v pestúnskej starostlivosti mu zomrel otec. Obaja rodičia sa o neho nedokázali postarať, pretože boli alkoholicy. Janko má dvoch súrodencov. Jedného nevlastného brata a sestru. Sestra vyrastala u príbuzných. Janko trpel mnohými chorobami. Trpí astmou, pritom má problémy s hyperaktivitou a neovládateľným správaním. Janko sa veľmi túžil stretnúť s vlastnou rodinou. To sa mu nepodarilo. Obaja rodičia mu zomreli. Po skončení školskej dochádzky, v ktorej chodil do integrovanej triedy, začal sa učiť v obore kuchár – čašník. V mladosti sa zaujímal o rôzne športy a záujmy. Hrával futbal a navštevoval modelársky krúžok. Prvé zamestnanie mu pomohli zohnať pestúni. Nepracoval však v odbore, v ktorom sa vyučil, ale pracoval v pekárni. V osemnástich rokoch odišiel od pestúnov a chcel sa osamostatniť. No lepšie platené zamestnanie sa mu napriek veľkej snahe doteraz nepodarilo zohnať. Viac je nezamestnaný ako zamestnaný. Pracuje väčšinou na rôznych príležitostných sezónnych prácach na dohodu. V budúcnosti, pokiaľ si nájde dobre platenú prácu, chce mať vlastnú rodinu. Doteraz nemal žiadny dlhší vzťah. Je vodcovský typ. Prácu si dokáže nájsť i sám, všetko však rýchlo stroskotá z dôvodu jeho rušivého správania. Nedokáže sa prispôbiť svojim povinnostiam.

Na otázky reagoval ihneď, svoje odpovede nepremýšľal. Odpovede sa niekedy nezhodovali. V živote by chcel robiť veľa vecí, mať svoju rodinu, dobrú prácu a bývať v rodinnom dome.

Kazuistika č.2

Meno: Zuzana

Vek: 22 rokov

Zuzana prežila celé detstvo v Detskom domove v Modre Harmónii. Detský domov bol rodinného typu. Svojho otca vôbec nepoznala, Matka sa odsťahovala do zahraničia. Zuzana nemá žiadnych vlastných súrodencov. S matkou sa počas pobytu v detskom domove stretla len raz, potom už matka o ňu neprejavila záujem. Ako dieťa mala problémy s chrbticou, navštevovala ortopéda a chodila na rehabilitácie. Problémy s chrbticou už teraz nemá.

Zuzana chodila do špeciálnej školy. Učila sa zle. Chcela sa vyučiť za kaderníčku, riaditeľ detského domova jej to neumožnil. Nakoniec sa vyučila za kuchárku, napriek tomu, že táto práca ju nikdy nebavila. Zuzana je povahou dosť tichá, je introvert. Prvé zamestnanie jej pomohol zohnať vychovávateľ detského domova. Robila pomocnú prácu v kuchyni. Postupne vymenila veľa zamestnávateľov. Väčšinou pracovala maximálne 5 mesiacov spolu. Naposledy pracovala v nemocnici, kde robila upratovačku.

Vo vzdelávacom centre nemá veľa priateľiek a priateľov. Vadí jej, že sa tu veľa ohovára. Vo vybavovaní úradných vecí jej pomohli vychovatelia. Najviac peňazí míňa na cigarety a kozmetiku. Sporenie žiadne nemá. Stále tvrdí, že na život nie je pripravená, chýba jej všetko, rodina, byt a peniaze. S matkou nie je stále v kontakte. Napriek tomu, plánuje si rozšíriť svoju kvalifikáciu a v súčasnosti navštevuje kozmetický kurz a v budúcnu by chcela byť kozmetičkou. Trvalý alebo dlhší vzťah doteraz nemala. Nevie si predstaviť, že by mala v budúcnosti svoju vlastnú rodinu a starať sa o svoje vlastné deti.

Kazuistika č.3

Meno: František

Vek: 20 rokov

František žil v detskom domove od narodenia. Otec je nezvestný, matka o neho nikdy neprejavila záujem. Má síce jedného brata, ale o ňom nič nevie. V detstve mal problémy s dýchaním. Chodil na liečebné ozdravovacie pobyty. Tu mal aj veľa kamarátov.

V detskom domove sa najradšej rozprával s dospelými. S deťmi si nerozumel. V čase mojej návštevy bol v Domovskom vzdelávacom centre. Má skončenú strednú odbornú školu so zameraním obchod a skladové hospodárstvo.

Rád hráva futbal a navštevuje športové podujatia. Maturitu síce nemá, ale rád by si ju spravil. Františka po odchode z detského domova najviac prekvapili existenčné problémy. V domove mal všetko zabezpečené a v samotnom živote si musel všetko zohnať sám. K práci mu pomohla riaditeľka . Postupne vystriedal viacero firiem. Posledným zamestnaním bolo Tesco Bratislava, kde robil v predaji. Odišiel v skúšobnej dobe. Prácu si teraz hľadá cez internet. Úradné záležitosti si dokáže vybaviť sám. Peniaze míňa na cigarety, šport a zábavu. Žije ako vraví „zo dňa deň“.

František bol zo začiatku rozhovoru opatrný v odpovediach, neskôr sa postupne rozhovoril. Sú obdobia, keď sa mu darí, myslí si, že je za „vodou“. Keď sa mu nedarí, je na dne. Sám seba hodnotí veľmi vysoko a z toho dôvodu niekedy ťažko zvláda bežný život. V budúcnu sa chce naučiť cudzí jazyk a ísť pracovať do zahraničia, kde očakáva lepšie platenú prácu. Zatiaľ si neplánuje založiť vlastnú rodinu, nakoľko zatiaľ si nenašiel tú pravú, s ktorou by dokázal žiť. Pokiaľ sa mu v zahraničí podarí zarobiť peniaze, chce si v budúcnosti postaviť farmu a venovať sa chovu koní.

Kazuistika č.4

Meno: Milan

Vek: 25 rokov

Milan sa dostal do domova ako jedno ročný. Matka mu zomrela a otec, ktorý je alkoholik sa o neho nedokázal postarať. Je jedináčik. Rodinu pozná len z otcovej strany. Rodinu navštevoval často, chodieval k nej cez prázdniny. Napriek tomu, že sa domov vždy tešil, neraz bol veľmi sklamaný a po príchode do detského domova bol vždy veľmi smutný. Vyrastal v Detskom domove rodinného typu v Zlatovciach. Vychovával ho manželský pár, ktorý mal aj svoje vlastné deti. Nikdy nerobil medzi deťmi rozdiely. V domove mal veľa priateľov. Milan sa venoval aktívne športu. Venoval sa plávaniu a futbalu. Milan má ukončenú Strednú školu v Trenčíne. Školu mu pomohli vyberať vychovávatelia, ale konečné rozhodnutie bolo na ňom.

Po odchode z detského domova ho najviac prekvapila potreba samostatného vyhľadávania práce. Vystriedal postupne viacej zamestnaní. Väčšinou vykonával pomocné práce na stavbách. Do života mu najviac chýbajú skúsenosti, napriek svojmu veku sa cíti stále byť nepripravený do života a nie vždy sa dokáže správne rozhodnúť.

Do Domovského vzdelávacieho centra prišiel pre rokom. Tu mu pomohli nájsť i prácu. Pracuje ako predavač v predajni COOP Jednota. Má tu veľa priateľov.

V budúcnosti by si chcel založiť rodinu. V súčasnosti má priateľku, ktorá vyrastala taktiež v detskom domove. Milan plánuje v budúcnosti si ukončiť vysokoškolské vzdelanie, mať skvelú rodinu a dobre platené zamestnanie, v ktorom by sa dokázal plne realizovať.

Kazuistika č.5

Meno: Marta

Vek: 22 rokov

Marta sa dostala do detského domova. Keď mala päť rokov. Svojich rodičov nevidela 15 rokov. Vie len, že má troch nevlastných súrodencov, ktorí bývali v tom istom domove. Má ešte dve sestry, ktoré si iná rodina adoptovala. Napriek tomu, plánuje zorganizovať spoločné rodinné stretnutie.

Marta mala v detstve problémy s prieduškami. Teraz je už vyliečená. Marta navštevovala Strednú obchodnú školu v Trenčíne. Školu si vybrala za pomoci vychovávateľov. Ovláda anglický jazyk. V detskom domove sa jej páčil pomerne bezstarostný a bezproblémový život. Vedela, že nemusí nič robiť a postarajú sa o ňu. Tu sa naučila robiť domáce práce a starať sa o deti. Po skončení školy robila vedúcu v tábore a v septembri prišla bývať do Domovského vzdelávacieho centra. Prácu si hľadala osobne i cez internet. Zúčastnila sa i na viacerých konkurzov. Zamestnanie jej nakoniec pomohol zohnať riaditeľ zariadenia. Pracuje v hypermarkete, kde pracuje na zmeny. Napriek tomu, že práca ako vraví „je málo ocenená“, svoje zamestnanie má rada. Rada sa stretáva s ľuďmi, kde sa dozvedá veľa nových zaujímavostí.

Do domovského vzdelávacieho zariadenia sa dostala za pomoci sociálnej pracovníčky. Marta sa do rozhovoru zapojila od začiatku aktívne, na otázky odpovedala bez väčšieho rozmýšľania. Budúcnosti sa neobáva. Chcela by si založiť rodinu, mať aspoň dve deti. Partner by mal byť dobrý a pracovitý. Tiež by chcela mať bývanie v rodinnom dome. Verí si, že sa jej to všetko podarí.

Kazuistika č.6

Meno: Katka

Vek: 21 rokov

Katka sa dostala do detského domova ako päťročná. Do piatich rokov vyrastala u svojich biologických rodičov. Otec bol alkoholik, väčšinou nezamestnaný ako zamestnaný. Matka po strate zamestnania taktiež začala s konzumáciou alkoholu. Nakoniec sa s ním stali bezdomovci. Iných súrodencov nemá. Spočiatku ju rodičia navštevovali pravidelne, neskoršie už len matka. S ostatnou rodinou sa nestretala. Postupne však tieto návštevy už boli len sporadické. Prvú triedu začala navštevovať ako osemročná. Do profesionálnej náhradnej starostlivosti sa dostala ako desaťročná. Mala veľké problémy s čítaním, v počítaní sa mýlila v malej násobilke. Vďaka úsiliu profesionálnej rodiny sa jej postupne podarilo dobehnúť zmeškané a v druhom stupni základnej školy už patrila k dobrým žiačkam. Ako dvanásťročná sa dozvedela, že jej rodičia tragicky zhnuli pri dopravnej nehode. Po skončení základnej školy i vďaka prospechu pokračovala štúdiom na Gymnázium Ladislava Novomestského v Bratislave. S výberom školy jej pomohli poradiť učitelia a jej profesionálni rodičia. Po ukončení štúdia a zvládnutí prijímacích skúšok začala študovať na Vysokej škole v Sládkovičove na Fakulte verejnej politiky a verejnej správy. Svoje vedomosti si chce rozšíriť štúdiom cudzích jazykov, hlavne nemeckého a anglického jazyka. Katka je v kolektíve obľúbená, má veľa priateľiek a kamarátov. Rada navštevuje rôzne kultúrne a divadelné podujatia. V mladosti sa venovala ochotníckemu divadlu, ale ako svoje budúce povolanie si takéto povolanie nedokáže predstaviť.

V budúcnosti chce mať dobré zamestnanie, svoju vlastnú rodinu a mať aspoň dve deti. Zatiaľ trvalý vzťah nemá. Chce sa zamestnať a bývať v meste, nakoľko si myslí, že tam má viac príležitosti na uplatnenie.

Kazuistika č.7

Meno: Jana

Vek: 22 rokov

Jana do pätnástich rokov vyrastala v biologickej rodine. Vyrastala v Bratislave v jednoizbovom byte s matkou a bratom, neskôr sa tam nasťahoval aj matkin priateľ. Rodičia sa rozviedli keď mala tri roky, od tej doby sa s otcom už nestretla. Má ešte dve staršie sestry. Majú už svoje vlastné rodiny. Jedna býva s rodinou v podnájme na ubytovni, druhá sestra býva s rodinou v staršom rodinnom dome. Zobrali si neho pôžičku. Má ešte o dva roky mladšiu sestru. Tej sa matka vzdala, keď jej bolo štrnásť rokov. Adoptovala si ju mamina kamarátka, ktorá sestru pozná od mala a brávala si ju aj na prázdniny a sama detí nemá.

Keď mala Jana dvanásť rokov, zneužil ju brat. Matka vzniknutú situáciu vôbec neriešila, asi jej neverila, že sa jej to stalo. Od tej doby nevedela Jana doma vydržať. Začala sa túlať, prestala sa učiť a stále viacej začala chodiť poza školu. Matka žila striedavo s rôznymi mužmi, ktorých si vodila ja domov. Jana a jej brat nemali radi ani jedného. Boli to povaľači, väčšinou matku začali biť, brat peniaze. Matka sa s nimi rozišla a hľadala iného. Najdlhšie bola s jedným ženatým. Rozumela si s nim, občas u nich i prespal. Nebol to však dobrý človek, Janu i brata neustále „usmerňoval“ a občas dal i Jane i zopár faciek. Matka ho mala rada a preto vzniknutú situáciu neriešila. Od tej doby nevedela Jana doma vydržať. Väčšinu času sa túlala s kamarátmi vonku. Začala piť alkohol a keď mala štrnásť rokov už aj fajčila. Upokojovalo ju to a nepremýšľala, čo sa robí doma. Cez prázdniny, to jej bolo štrnásť rokov, odišla ku kamarátke na tri dni. Matka neskôr tvrdila, že jej o tom nepovedala. Bolo po nej i vyhlásené celoštátne pátranie. Po tomto incidente ju dala matka koncom prázdnin na dobrovoľný pobyt do diagnostického ústavu v Bratislave. Matka jej sľúbila, že ju po troch mesiacov zoberie späť domov, ale oklamala ju.

Nechala ju tam a prestala sa i o ňu zaujímať. To, že ju nemá matkin priateľ rád, vedela. Dával jej to často najavo, ale že sa jej budú chcieť takýmto spôsobom zbaviť, ju ani vo sne nenapadlo. Po tri a pol mesiacoch pobytu v diagnostickom centre ju previezli do Detského domova v Modre. Po týždňovom pobyte v domove sa dostala do profesionálnej rodiny. V tejto rodine mali vlastnú dcéru, jedno ďalšie dievča v profesionálnej starostlivosti a jedného chlapca v pestúnstve. Prvé dni v novej rodine sa niekoľkokrát pokúsila o útek, ale až ten posledný bol úspešný. Podarilo sa jej odcestovať do Bratislavy k sestre na ubytovňu, ale ešte pred polnocou ju polícia doviezla späť k náhradnej profesionálnej rodine. Pochopila, že nekonala správne a povedali si, že sa skúsi s tou rodinou zblížiť a spoznať ju. V tejto rodine bola sedem mesiacov a bolo to najkrajšie obdobie po dlhej dobe. Nastúpila do rovnakej triedy ako ich dcéra. Boli spolužiačkami, ale stali sa i dobrými kamarátkami. Jana vychádzala celkom dobre so všetkými členmi rodiny. Začala si variť, prať, žehliť. Jej prospech v škole sa veľmi zlepšil. Cez letné prázdniny bola s detským domovom na tábore, ale do profesionálnej rodiny sa po prázdninách už nevrátila. V domove jej povedali, že tá profesionálna rodina má už iné deti, ktoré im dali a že ona i iné dievča s bratom už zostanú v domove. Ťažko si zvykala, že je opäť v domove. Vychovávateľky sa jej tak nevenovali ako sa jej venovala „profi-mama“. Zhoršila si známky, viac času trávila vonku v partii, ktorú si tam našla. Pomery, ktoré vládli v domove boli veľmi odlišné od tých, na ktoré si zvykla v profesionálnej rodine. Občas si s bývalou „profi-mamou“ telefonovala, ale už sa nenavštevovali, nakoľko domov s návštevami nesúhlasil. Po skončení základnej školy chcela ísť na strednú školu vyučiť sa za kaderníčku. V domove jej ale povedali, že sa nevie o svoje vlasy starať a preto s tým nesúhlasia. Vlasy jej ostrihali na krátko a prihlásili ju na učňovku, kde sa učila za cukráрку. Škola ju však veľmi nebavila a v domove to bolo horšie a horšie. Nedokázala sa vyrovnáť s tým, že je v domove na podmienky aké tam boli, a keď

mala osemnásť rokov, okamžite z domova odišla. Domov k matke sa však nevrátila. Odišla bývať k o pätnásť rokov staršiemu priateľovi ako bola ona. Tohto priateľa si našla počas pobytu v domove. Bývali v podnájme v byte v Bratislave. Školu nechala, otehotnela a narodila sa jej dcéra. Priateľ ju začal podvádzať a neskôršie ju aj bil. Občas bola v telefonickom kontakte aj s bývalou profesionálnou rodinou, ale nedokázala povedať, aké má problémy. Po čase si našla cez internet kamaráta, ktorému sa zdôverila, že ju priateľ bije. Kamarát jej navrhol, aby sa s dcérou presťahovala k nemu na ubytovňu. Po ďalšej hádke s priateľom, kedy ju opäť udrel, zbalila sebe aj dcéru veci keď bol v práci a odišla aj s dcérou za kamarátom na ubytovňu. Po čase sa do seba zaľúbili a v súčasnosti tvoria nuž pol roka pár. Od tej doby, čo odišla od bývalého priateľa jej nedáva žiadne finančné prostriedky na dcéru. S terajším priateľom žije aj s dcérou na ubytovni, kde majú jednu izbu, ostatné priestory sú spoločné. Chýbajú jej financie z materskej, ktorá je 220,- €. Platí nájomné 120,- € na mesiac a zvyšok, ktorý jej ostáva nepokryje náklady na stravu pre seba a dieťa, plienky a ďalšie potreby. Časť peňazí jej dáva súčasný priateľ, ale tiež ich nemá veľa. Musia sa veľmi uskromniť. Občas im pomôže malou čiastkou priateľova matka, občas zoženú nejakú brigádu. Preto sa Jana rozhodla podať trestné oznámenie na bývalého priateľa, otca jej dcéry, za neplatenie výživného. Cez leto sa stretla s jej bývalou rodinou. Prišla na návštevu s dcérou aj s priateľom. Prijali ju veľmi pekne. Pomohli jej s plienkami pre malú, oblečením aj malou peňažnou čiastkou. Po rozhovore s bývalou profi-mamou sa študovať a vyučiť sa za kaderničku. Vianoce aj Nový rok s dcérou a priateľom strávila u bývalej profesionálnej rodiny. Boli to najkrajšie sviatky, ktoré prežila, Bola s ľuďmi, ktorých má rada, na ktorých sa môže spoľahnúť. Je rada, že jej malá dcérka mohla zažiť krásne Vianoce so všetkým, čo k tomu patrí, ako darčeky, láska, priateľstvo, pohoda, domov a stôl plný jedla. Jej bývalá profi-mama ich prijala vrúcne a ich priateľský vzťah sa ešte viac utvrdil. Janka veľmi banuje,

že musela z profesionálnej rodiny odísť späť do detského domova. Je presvedčená, že keby neodišla, určite by sa vyučila za kaderničku a mala by aj prácu a neskôr aj dieťa a manžela. Nebanuje, že má dcérku, je to je zlatíčko, len sa jej narodila priskoro, keď nebola na rodičovstvo pripravená. Po Novom roku dostal jej priateľ oznámenie, že im bude pridelený jednoizbový byt. Tešia sa, že budú už mať súkromie a viac miesta ako v ubytovni, ale teraz keď sa obnovili vzťahy s jej bývalou profesionálnou rodinou, tak uvažujú aj o možnosti zohnať prenájom v rodinnom dome v dedine, kde býva je profesionálna rodina. Chcela by bývať blízko nich, nakoľko znamenajú pre ňu veľmi veľa, viac ako je biologická rodina, s ktorou sa stretáva veľmi málo a vzťahy medzi nimi sú nie ani zďaleka také, ako s profesionálnou rodinou.

Kazuistika č.8

Meno: Karolína

Vek: 20 rokov

Karolína do siedmich rokov žila s oboma rodičmi. Po rozvode rodičov ostala žiť s otcom, matka si našla priateľa s ktorým mala syna. Matka prerušila s Karolínou kontakt, nezaujímalo ju ako sa jej vedie. Po čase sa rozišla aj s priateľom a odišla za ďalším chlapom a syn ostal s otcom. Karolína tak vyrastala s otcom u jeho rodičov v Bratislave. Otec sa nevedel zmieriť s rozvodom a po čase, keď mala Karolína desať rokov, začal mať k nej bližší vzťah. Spočiatku jej len vravel, že je jeho zlatíčko, že ju veľmi ľúbi, neskôr sa jej dotýkal na intímne miesta a bozkával ju. Keď mala dvanásť rokov, prvýkrát ju znásilnil. Hovoril jej, že keď od nich jej mama odišla, teraz ona bude jeho žena namiesto nej. Presvedčil ju, že je to normálne, keď sa rodičia rozvedú, že dcéra nahradí otcovu ženu. Párkrát hovorila babke, čo jej otec robí, ale babka jej neverila, pretože ju Karolína už v mnohých veciach oklamala. Zavolať aj mame, tá ju nakoniec

poľutovala, ale jej nepomohla. Nechcela mať už s nimi nič spoločné. Žila s priateľom a o nič iné sa nestarala. Mala dosť svojich starostí. Keďže sa jej nedostalo pomoci, sexuálne zneužívanie otcom pokračovalo ďalej. Bála sa zveriť dakomu inému, myslela si, že ak tak jej nikto neuverí, pretože ju každý označoval za klamárku. Karolína sa začala túlať. Chodila poza školu a keď aj do školy občas prišla, všetko ju tam hnevalo, bola neposedná a agresívna. Doma trávila čas čo najmenej. Raz po nepeknom incidente, hodila v škole stoličku po učiteľke. Mala dvojku zo správania a školu musela po dohode riaditeľky školy a jej otca opustiť. Nastúpila do inej školy, ale aj tam bola stredobodom pozornosti. Našla si tam partiu dievčat a chlapcov, ktorí chodili radšej do barov, obchodných centier, tiež fajčili, pili alkohol a niektorí brali aj drogy. Karolína sa s nimi cítila dobre, slobodne, nemusela nikomu nič vysvetľovať. Čím bola Karolína staršia, tým ju jej otec sexuálne zneužíval častejšie. V štrnástich rokoch bola pre Karolínu táto situácia už neúnosná a utiekla z domu. Keď ju po pár dňoch našla polícia, chcela ju odvieť domov, ale ona to odmietla a poprosila aby ju odviezli kdekoľvek, len nie domov. Priznala, že ju otec sexuálne zneužíva. Po výpovedi na polícii podala na otca trestné oznámenie za sexuálne zneužívanie, Polícia potom odviezla Karolínu do Diagnostického centra v Bratislave. V diagnostickom centre sa mala lepšie, ale chýbala jej partia kamarátov, s ktorými chodila po obchodoch. Chýbal jej ten voľný spôsob života, na ktorý si zvykla. Porušovala pravidlá a bola niekoľkokrát pokarhaná a hrozili jej Reedukačným centrom v Sološnici. Nakoniec, po polročnom pobyte v diagnostickom centre, bola prevezená do detského domova v Modre. Ani tam však nebola spokojná. Mala tam problémy s vychovávateľmi, ktorí jej vyčítali nevhodné správanie. Trpela tam návalmi plaču s nekontrolovateľným smiechom. Hrozili jej hospitalizáciou na psychiatrii, ale nakoniec po trojmesačnom pobyte v detskom domove sa dostala s ďalším chlapcom z domova do profesionálnej náhradnej rodiny. Tam mali jednu

biologickú dcéru v jej veku a dve deti v pestúnskej náhradnej starostlivosti, takže dohromady ich bolo päť detí. Neskôr k nim pribudlo ešte polročné dievčatko, ale po pár mesiacoch si ho zobrali pestúni. V novej rodine sa Karolína cítila dobre. Boli na ňu dobrí, priateľskí, veľa vecí ju naučili. Zlepšila sa i prospech v škole. Po roku sa mala vrátiť späť do detského domova, ale ona nechcela, často plakala. Vrátili sa jej i záchvaty plaču a smiechu. Nakoniec si ju zobrala profesionálna rodina do pestúnstva. Po ukončení základnej školy nastúpila na stredné odborné učilište na ktorom sa chcela vyučiť za kaderníčku. V tomto čase jej oznámili, že jej otec bol odsúdený na odňatie slobody na sedem rokov. Jeho rodičia na ňu zanevrelí, zrušili jej trvalý pobyt u nich a všetky veci jej vyhodili. Otec sa odvolal a čakal na nástup na výkon trestu na slobode. Niekoľko mesiacov pred jej osemnástim rokom, to už bola v druhom ročníku, mal predseda jej otec nastúpiť do väzenia, no nenastúpil. Zopár dní pred nástupom do väzenia sa tak veľmi opil, že následkom toho zomrel. Karolína zdedila po otcovi dajaké peniaze. Bolo to desať tisíc eur. Toľko peňazí nikdy v živote nevidela. Predstavovala si, čo všetko si môže kúpiť, lebo je bohatá. Keď mala osemnásť rokov, rozhodla sa, že bude sama sebe pánom – je dospelá a už nemusí nikoho počúvať a môže si robiť čo chce. Aj sa jej ozvala jej biologická rodina, babka, matka, prababka, ktorú v živote nevidela. Všetci jej vraveli ako im chýba, ako veľmi ju majú radi. Pár týždňov po osemnástich narodeninách odišla od pestúnov bez rozlúčky. Uživala si voľnosť, kupovala si pekné veci, oblečenie, lebo to staršie nechala u pestúnov a už sa nechcela pre neho vracieť. Kúpila darčeky pre matku, nevlastného brata, dedka aj babku z matkinej strany. Aj svojim kamarátom občas dačo kúpila alebo zaplatila obed. Nakoniec prestala chodiť do školy, takže pár mesiacov pred vyučením ju zo školy vylúčili. Ale to jej nevadilo, veď mala ešte dosť peňazí. Veľa peňazí požičala aj matke a babke, ale ani jej ich nevrátili, nemala z čoho. Keď sa jej peniaze rozkotúľali a ona nemala ani na nájom, bývala u chlapca, s ktorým v tej dobe žila. Keď sa s nim

rozišla, rýchlo hľadala iného, u ktorého by mohla bývať. Aby mala aj peniaze na jedlo, musela chodiť príležitostne pracovať. Teraz pracuje v Bratislave v jednom bare. Práca sa jej síce nepáči, ale musí pracovať aby mala peniaze na jedlo a na nájom, pretože pred časom sa rozišla s priateľom a tak sa musí o seba starať sama. Veľmi banuje, že odišla od pestúnov a nedokončila si školu. Dobrú prácu, keď má len základné vzdelanie si asi len ťažko nájde. Dnes už to vie, ale vtedy mala hlavu v oblakoch a nevidela skutočnosti, ktoré nastali. Chcela by si dokončiť strednú školu, ale je to ťažké, pretože nevie si predstaviť chodiť do školy, učiť sa a ešte aj pracovať. A tak prechádza životom tak ako sa dá. Chcela by svoj domček alebo byt, aby nemusela bývať v podnájme, chcela by aj dobrého manžela, aby ju nebil a mal ju rád. Deti mať nemôže, povedal jej to lekár, ale mohla by si s manželom nejaké dieťa adoptovať, veď aj ona žila krátky čas v domove. Chcela by krásnu a spokojnú rodinu, ale teraz sa jej to zdá nereálne. Má dosť svojich problémov a starostí. Veľa krát uvažovala, že sa ozve svojej bývalej pestúnskej rodine a požiada ju o pomoc, ale doteraz nemala odvahu a aj sa hanbila za to, ako sa k nim zachovala. Vie, že sa stretávajú s deťmi, čo u nich boli v profesionálnej náhradnej starostlivosti, chodia k nim na návštevy, prázdniny a niektoré z nich s nimi trávajú aj Vianoce a Nový rok. Karolína je s niektorými týmito deťmi v kontakte, občas si napíšu alebo zavolajú, čo majú nové. Aj tento rok bolo pár detí u nich na Vianoce a Nový rok, no ona bola sama, nakoľko nemala odvahu im zavolať, či by mohla prísť aj ona. Možno raz sa im ozve, no k tomu bude potrebovať veľa síl, aby sa im mohla pozrieť do očí.

Kazuistika č.9

Meno: Michaela

Vek: 17 rokov

Michaela (ďalej len Miška) od malička žila v skromných podmienkach v malom domčeku, kde bývala babka, rodičia aj teta s manželom a dvoma synmi. Na otca si od mala spomína ako na alkoholika, ktorý postupne alkoholu úplne prepadol. Bol agresívny, veľakrát Mišku a jej matku udrel. Neskôr začala piť i jej matka a to už babka neuniesla a pretože to bol babkin domček, museli sa vysťahovať. Mamu z domu vyplatila a oni mali peniaze na nájom, ale nie na dlho, pretože rodičia peniaze prepili. Nakoniec skončili na ulici. Miške bolo šesť rokov, keď sa stali bezdomovci. Rodičia stĺkli z dosák, ktoré pozbierali na rôznych miestach drevenú búdu. Na zemi mali staré koberce a spali na matracoch podonášaných zo smetiska. Vlastne veľa vecí si doniesli zo smetiska, napr. Hrnce, dajaké oblečenie, poháre..... Spolu s nimi v tej búde prespávali aj iní ľudia, ktorí sa tam chodili s matkou a otcom opíjať. Veľakrát tam spávali rodičia na jednej hromade a ona často schúlená do kľbka plakala. Keď nastúpila Miška do prvej triedy, špeciálnej školy, myslela si že to bude lepšie, že sa zmierni jej trápenie, ale nebolo to tak. Spolužiaci sa jej vysmievali akých má rodičov, že chodí do školy špinavá a smrdí. Veľmi ju to bolelo, najviac im však závidela, že si do školy nosili desiatu a ona pritom sedela hladná tíško vo svojej lavici. Niekedy sa s ňou niekto zo spolužiakov rozdelil, no najčastejšie jej nosila jedlo sama učiteľka. Veľakrát chcela utiecť preč, preč z tej smradľavej búdy, kde bolo zima aj mokro, kde sa schádzali snáď všetci ožranci z celého okolia. Ale nemohla. Keď mala osem rokov, narodil sa matke syn, jej braček. Miška sa musela starať o bračeka, pretože matka prepadla alkoholu ako otec a neustále bola opitá a nebola schopná sa o syna postarať. Spomína si, že keď občas chodila matka nakupovať, zobrala ju a jej brata zo sebou. Miška varovala brata, ktorý bol

v starom kočiку, pred obchodom. Ľudia, ktorí chodili okolo nich do obchodu, im často dávali cukríky, keksíky a niekedy aj čokoládu. Teraz, keď o tom premýšľa, myslí si, že musela vyzerat' asi veľmi úboho, keď jej cudzí ľudia dávali toľko sladkostí, čo ona od vlastných rodičov nikdy nedostala.

Miška mala deväť rokov a jej brat jeden rok, keď jedného dňa prišla „sociálka“ s políciou a zobrali ich preč od rodičov. Nebolo jej to ani ľúto, len sa jej cnelo za bračekom, ktorý bol prijatý v inom detskom domove ako ona, pretože bol maličký a veľmi slabý. Od tej doby nevidela ani otca a ani matku. Neskôr sa dozvedela, že matka chodila navštevovať brata do toho druhého domova, ale nechápala, prečo ju neprišla nikdy navštíviť. Hnevala sa na ňu? To sa už nikdy nedozvie. Pred Vianocami jej z domova oznámili, že matka jej zomrela. Neskôr sa dozvedela, že sa upila na smrť. Po polročnom pobyte v detskom domove, koncom letných prázdnin sa ešte s jedným štrnásť ročným dievčaťom dostala z domova do profesionálnej náhradnej rodiny. Táto rodina žila na dedine v rodinnom dome a bolo to len pár kilometrov od dediny, kde kedysi žila. Mali jednu vlastnú dcéru a chlapca v pestúnskej starostlivosti, Veľmi sa jej tam páčilo. Všetky tri dievčatá si spolu rozumeli a stali sa s nich dobré kamarátky. Aj s tým chlapcom sa občas hrávala, ale ten bol o pár rokov mladší, chodil ešte do škôlky. Strata matky sa jej veľmi dotkla, mala na ňu veľa otázok, na ktoré už nikdy nedostane odpoveď a nikdy ju už neuvidí. O to ešte viac sa naviazala na svoju profesionálnu náhradnú rodinu a keď jej povedali, že časom im bude zverený do profesionálnej náhradnej starostlivosti aj jej braček, bola veľmi šťastná. Páčili sa jej spoločné opekanie v záhrade, chodili na prechádzky, do kina, na výlety... V ZOO Lešná sa dokonca všetci vozili na živej ľave. K prvému svätému prijímaniu ju viedli už ako krstní rodičia. Miška bola v tom čase šťastná a spokojná. A predsa, nič netrvá večne. Počas letných prázdnin ju poslal detský domov na letný tábor. Keď sa vrátila, povedali jej, že už sa nevrátia do tej istej

profesionálnej rodiny, ale nájdú im inú. Prečo? Z akého dôvodu? Pravdu jej nikdy nepovedali. Mali zakázané stretávať sa s bývalou profesionálnou rodinou aj keď to boli ich krstní. Dva krát sa prihlásila dajaká rodina čo zvažovala, že by si zobrala Mišku s bračekom do pestúnstva, ale Mišku ani jedna rodina nezaujala, necítila sa v ch prítomnosti dobre a preto pestúnsku starostlivosť odmietla. S krstnými bola v telefonickom kontakte, ale stretávali sa len občas. V domove jej narozprávali, že sa s ňou nechcú stretávať, že ju ani brata nemajú radi a preto si zobrali iné deti. Boli to samé klamstvá, cez to všetko jej týmito rečami veľmi ublížili a ona v slabej chvíľke sa pokúsila o samovraždu. Začali ju kŕmiť liekmi, aby jej otupili myseľ. Veľmi sa jej cnelo za krstnými a keďže sa nemohla s nimi stretávať, hľadala pochopenie inde. Krstná dala v domove výpoveď, keď zistila ako Miške klamú a ubližujú. Obrátila sa i na Úrad práce sociálnych vecí a rodiny aby im povolili spoločné stretávanie sa, ale neuspela. Ako trinásť ročná mala prvý pohlavný styk s pätnásť ročným chlapcom z detského domova. Prečo? Po dlhej dobe bol niekto na ňu milý, zaujímal sa o ňu a vravel jej, že ju ľúbi. Časom mala aj iných chlapcov, aj mimo domova. Niektorí boli oveľa starší ako ona. Dlhو sa jej to darilo tajiť, ale keď na to vychovávateľky prišli veľmi sa bála, čo bude ďalej. Psychologička z domova jej spravila prednášku o slušnom a neslušnom správaní a to bolo všetko. Aj si vtedy vydýchla, že to nedopadlo horšie. Za krátky čas na to Mišku i brata poslali do nove profesionálnej rodiny. Spočiatku mala obavy ako si obaja s bratom zvyknú, čo bude ďalej, ale nakoniec si zvykli. Aj tam má teta deti, dve vlastné. Dcéru, ktorá sa vydávala a už má malú dcérku a mladšieho syna, ktorý ešte chodí do základnej školy. Celkom spolu dobre vychádzajú, je to lepšie ako keby mala byť v detskom domove. Najviac ju hnevá, že sa na ňu všetky vychovávateľky, sociálna a iní pozerajú ako by bola dajaké dievča ľahkých mravov. Stále sa jej vypytujú, či má dajakého chlapca, čo robí vo voľnom čase a podobne. Najhoršie na tom je, že sa tak k nej správa aj profesionálna

rodina. Zakázali jej chodiť na facebook, kontrolujú jej správy a volania v mobile.

V súčasnosti bude mať už sedemnást' rokov a jej brat osem rokov. Po skončení základnej školy nastúpila na učňovku. Po vyučení bude pomocná kuchárka. Nakoľko chodila do špeciálnej školy, nemala na výber veľa škôl. S výberom jej pomohla profesionálna rodina. Rada varí, pečie, tak sa dohodli, že táto škola by ju mohla baviť. Po vyučení by chcela chodiť ešte na dajaké kurzy, páči sa jej aj práca kozmetičky. V detskom domova sa vymenilo vedenie a nová riaditeľka dovolila Miške a jej bratovi aby sa mohli stretávať s krstnými. Hneď toho aj využili a cez leto strávila s bratom tri týždne u krstných. Veľmi bola rada, že sa opäť s nimi stretla. Opekali si v záhrade, chodili na prechádzky, dlho sa spolu rozprávali. Konečne sa mohla s krstnými porozprávať o všetkom, čo ju trápi. Vždy ju chápali a snažili sa jej pomôcť. Najradšej by sa vrátila späť k nim, ale to sa nedá. Bývajú u nich deti ktoré sú v profesionálnej náhradnej starostlivosti. Sú z iného domova a je tam aj chlapec, ktorého majú v pestúnskej starostlivosti. Miška vie, že ju krstní ľúbia aj jej brata a dávajú im to patrične najavo. Aj vianočné prázdniny strávili u krstných. Išli hneď po Vianociach a zostali až do konca prázdnin. Na Nový rok boli spolu pozrieť sa na ohňostroj. Bola šťastná, ako keby od nich nikdy neodišla. Tak dajako by chcela v budúcnosti žiť. Mať dobrého muža a aj deti by chcela aspoň dve. Chcela by mať dobrú prácu a bývať v rodinnom dome. Aj v bytovke to nie je zlé, hlavne aby už nikdy nemusela bývať niekde v starej búde ako bezdomovec. Chce sa o svoje deti starať spolu s manželom. Nechcela aby jej deti museli zažiť to, čo ona. Nechce muža alkoholika a aj ona nebude piť alkohol, len príležitostne, ale nikdy tak, aby k vôli alkoholu nemali čo jesť a jej deti by museli do detského domova.

V súčasnosti podala profesionálna náhradná rodina žiadosť o zverenie Mišky a jej brata do pestúnskej náhradnej starostlivosti, pretože začiatkom decembra vznikli malé nedorozumenia medzi

profesionálnou náhradnou rodinnou a detským domovom. Vtedy sa rozhodli, že Miška a jej brat sa musia vrátiť späť do domova. Miške sa zrútil svet, znova si pripomenula chvíle ako ťažko niesla odchod do domova od prvej profesionálnej rodiny, všetky tie klamstvá čo jej nahovárali, všetky tie zlé veci, ktoré ju v domove stretli. Teraz však zakročila profesionálna náhradná rodina a aj krstní. Spoločne sa im podarilo vybaviť súhlas riaditeľky, že sa nemusí Miška s bratom vrátiť späť do detského domova a detský domov súhlasil i s pestúnskou náhradnou starostlivosťou. Je to len otázka času, kedy už detský domov nebude mať na Mišku a jej brata žiadnu moc a už im nebude môcť patriť. Miška sa so svojimi budúcimi pestúnmi dohodla, že aj po skončení pestúnskej starostlivosti, ktorá zaniká keď bude mať osemnásť rokov, môže ďalej u nich zostať a až sa vyučí, pomôžu jej nájsť si prácu a keď bude potrebné, tak aj bývanie. Miška sa chce neskôr osamostatniť a žiť si svoj život. Možno bude bývať s bratom a budú si vzájomne vypomáhať, no zatiaľ je vďačná, že môže ostať u nich. Krstní aj budúci pestúni si vzájomne rozumejú a rešpektujú. Vzájomne sa stretávajú, preto sa nebojí, že by sa nemohla s bratom s krstnými stretávať. Verí, že sa bude mať už v živote dobre, má okolo seba ľudí, ktorí ju majú radi a dávajú jej lásku, ktorej sa jej od rodičov nedostalo. Teraz je už šťastná.

5.6 Zhrnutie prieskumu

Prieskum prebiehal s respondentmi, ktorí prežili svoje detstvo bez svojich biologických rodičov, či už v ústavnej alebo profesionálnej náhradnej rodinnej starostlivosti. Traja respondenti boli muži dvadsať ročný Janko a František a dvadsať päť ročný Milan. Tri respondentky boli 22 ročné ženy – Zuzana, Marta a Jana a tri ďalšie

respondentky boli – Katka dvadsať jeden ročná, Karolína dvadsať ročná a Michaela sedemnášť ročná.

Všetci respondenti boli vychovávaný v detských domovov, štyria až do dospelosti, jeden respondent prešiel do pestúnskej starostlivosti a štyri respondentky prešli do profesionálnej náhradnej starostlivosti.

Dve respondentky majú základné vzdelanie a jedna ukončuje učňovskú školu. Ukončenú učňovskú školu má jeden respondent a jedna respondentka, strednú školu bez maturity má ukončenú jeden respondent a s maturitou majú ukončenú strednú školu jeden respondent a jedna respondentka. Na vysokej škole študuje jedna respondentka.

Janko prišiel do domova ako dvojročný a ako päťročný bol už vychovávaný v pestúnskej starostlivosti. Napriek ukončenému výučnému listu vo svojom obore nepracuje. Nedokáže si zohnať trvalú prácu. Po odchode od pestúnov si hľadá príležitostnú prácu a býva ubytovaný v ubytovniach. Teraz je rok v Domovskom vzdelávacom centre.

Zuzana prežila svoje detstvo v Detskom domove v Modre, odkiaľ odišla pred štyrmi rokmi. Zamestnáva sa len príležitostnými krátkodobými prácami. Dva roky žila v podnájme a dva roky býva v Domovskom vzdelávacom centre.

František žil v detskom domove od narodenia. Má ukončenú strednú školu bez maturity, ale svojmu zameraniu sa nevenuje. Vystriedal postupne viacero zamestnávateľov. Teraz býva v Domovskom vzdelávacom centre.

Milan žil v detskom domove od jedného roka. Od osemnástich býva v podnájme, kde v súčasnosti žije s priateľkou. Napriek tomu, že má ukončené stredné vzdelanie s maturitou už vystriedal veľa profesií a zamestnávateľov.

Marta prežila detstvo v deckom domove, má ukončené stredoškolské vzdelanie s maturitou. Napriek tomu, že má prácu, lepšiu si stále len hľadá. Teraz býva v Domovskom vzdelávacom centre.

Katka žila v detskom domove od piatich rokov. Neskôr vyrastala v náhradnej profesionálnej náhradnej starostlivosti. V súčasnosti študuje na Vysokej škole v Sládkovičove. Zatiaľ býva u svojej profesionálnej rodiny.

Jana si v detstve prežila veľa stresujúcich zážitkov – rozvod rodičov, zneužitie, bitie, útek z domova, pobyt v diagnostickom centre, lúčenia a rôzne sklamania. Do domova sa dostala ako štrnásť ročná, potom žila krátko v profesionálnej náhradnej rodine a znovu v domove. Učňovku nedokončila, narodila sa jej dcéra. Teraz býva s priateľom na ubytovni.

Karolína ako štrnásť ročná po negatívnych zážitkoch v detstve sa dostala do detského domova, profesionálnej rodiny a pestúnskej starostlivosti. Má ukončené len základné vzdelanie. Pracuje príležitostne a býva v ubytovniach.

Michaela si v svojom detstve veľa vytrpela. Do domova sa dostala ako deväť ročná. Teraz navštevuje učňovku a býva u svojich budúcich pestúnov.

Prieskumná otázka 1

Poznajú mladí ľudia, ktorí vyrastali v náhradnej rodinnej starostlivosti svoju biologickú rodinu?

Z rozhovorov s respondentmi sme zistili, že väčšina mladých ľudí vychovávaných v náhradnej rodinnej starostlivosti pozná svoju biologickú rodinu i keď v niektorých prípadoch len jedného z rodičov, prípadne má i záujem sa s nimi stretnúť. Vo väčšine takýchto prípadov samotní rodičia o stretnutie záujem nemajú.

Prieskumná otázka 2

Dokážu mladí ľudia, ktorí vyrastali v náhradnej rodinnej starostlivosti nadväzovať nové vzťahy a priateľstvá?

Zistili sme, že mladí ľudia prežili celé detstvo vo väčších kolektívov a kamaráti im veľakrát nahrádzali vlastnú rodinu. Dokážu nadväzovať priateľstvá i nové vzťahy. Na trvalejšie priateľstvá vzhľadom k svojim prežitým zážitkom sú opatrnejší.

Prieskumná otázka 3

Dokážu si mladí ľudia, ktorí boli v náhradnej rodinnej starostlivosti sami ubytovanie?

Na základe rozhovorov s respondentmi sme zistili, že všetci respondenti po ukončení pobytu v náhradnej rodinnej starostlivosti majú problémy s ubytovaním. Veľakrát im chýba pomoc a finančné prostriedky či už na kúpu bytu, prípadne zaplatenie nájomného. Po príchode do samostatného života si pripadajú dostatočne nepripravený. O niečo menej s hospodárením majú respondenti s profesionálnych rodín.

Prieskumná otázka 4

Majú záujem mladí ľudia, ktorí boli v náhradnej rodinnej starostlivosti založiť si vlastnú rodinu?

Z rozhovorov sme zistili, že všetci respondenti chcú mať budúcnosti vlastnú rodinu.

Prieskumná otázka 5

Dokážu si mladí ľudia, ktorí boli v náhradnej rodinnej starostlivosti nájsť vhodné zamestnanie?

Touto otázkou sme zistili, že mladí ľudia, ktorí boli vychovávaní v náhradnej rodinnej starostlivosti si bez pomoci zo

začiatku nedokázali zohnať zamestnanie, neskôr si dokážu prácu zohnať aj sami.

5.7 Návrhy odporúčaní pre prax

- prostredníctvom médií priblížiť verejnosti problematiku náhradnej výchovy,
- pokiaľ nie je možná sanácia vlastnej rodiny, mali by nastúpiť iné formy náhradnej rodinnej starostlivosti ako je v prvom rade pestúnstvo, náhradná osobná starostlivosť, adopcia a profesionálne rodičovstvo,
- problém s bytovou otázkou pre mladých ľudí vyrastajúcich v náhradnej rodinnej starostlivosti riešiť formou zvýhodnených pôžičiek alebo výstavbou štátnych bytov,
- zaviesť finančnú pomoc pre zamestnávateľov, ktorí zamestnávajú týchto mladých ľudí,
- zviest' možnosť bezplatných rekvalifikačných kurzov s cieľom možnosti zamestnania po ich ukončení,
- rozvíjať sociálnu prácu s dôrazom na pomoc pri rozvoji rodičovských zručností.

6 VÝSLEDKY PRIESKUMU

Metóda riadeného rozhovoru patrí medzi exploračné metódy. Riadený rozhovor nám dáva možnosť okamžite overovať, či skúmaná osoba adekvátne reaguje na naše vopred pripravené otázky, alebo nie.

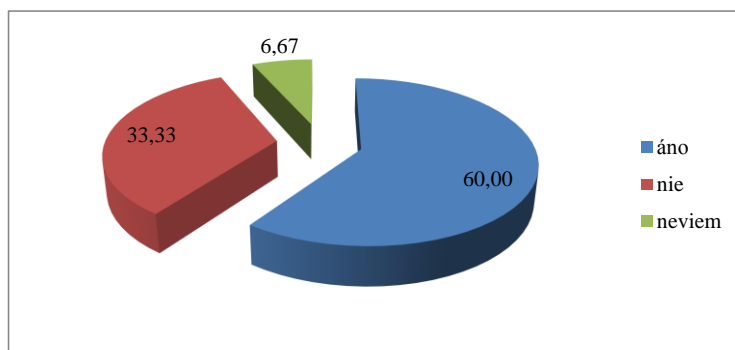
6.1 Interpretácia a diskusia

Na otázky nám odpovedalo pätnásť respondentov, z čoho deväti respondenti vyrastali v detských domovov, piati respondenti v profesionálnych rodinách a jeden v pestúnskej starostlivosti.

Otázka č.1: Mali ste veľa priateľov v detskom domove?

áno	nie	neviem
9	5	1

Graf 4: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.1

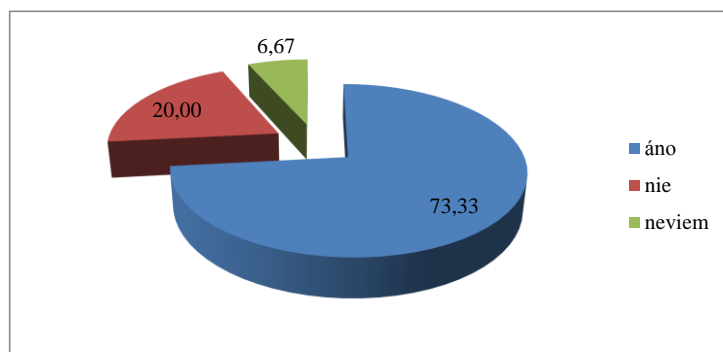
Zdroj: Tomašovičová R. (vlastné spracovanie)

Ako vyplýva z grafu číslo 4, 60,0% mladých ľudí malo veľa priateľov v detskom domove, 33,33% nemalo veľa priateľov a 6,67% sa k otázke nevyjadrilo.

Otázka č.2: Máte v súčasnosti priateľov?

áno	nie	neviem
11	3	1

Graf 5: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.2

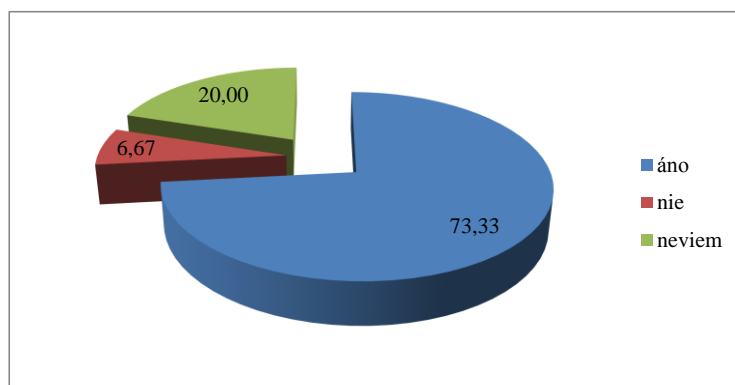
Zdroj: Tomašovičová R. (vlastné spracovanie)

Ako vyplýva z grafu číslo 5, až 73,33% respondentov má v súčasnosti priateľov, 20,0% nemá priateľov a 6,67% respondentov sa k otázke nevyjadrilo.

Otázka č.3: Chceli by sta si v budúcnosti založiť rodinu?

áno	nie	neviem
11	1	3

Graf 6: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.3

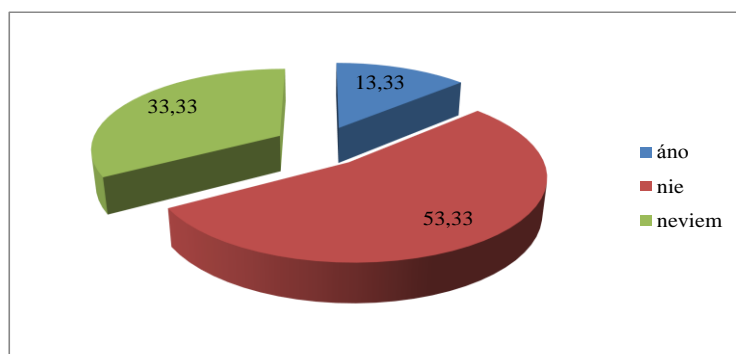
Zdroj: Tomašovičová R. (vlastné spracovanie)

Ako vyplýva z grafu číslo 6, 73,33% mladých ľudí si v budúcnosti chce založiť rodinu, 6,67% opýtaných si nechce založiť rodinu a 20,0% o založení rodiny zatiaľ neuvažovalo.

Otázka č.4: Nevadila by Vám, keby Váš partner/partnerka bola z detského domova?

áno	nie	neviem
2	8	5

Graf 7: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.4

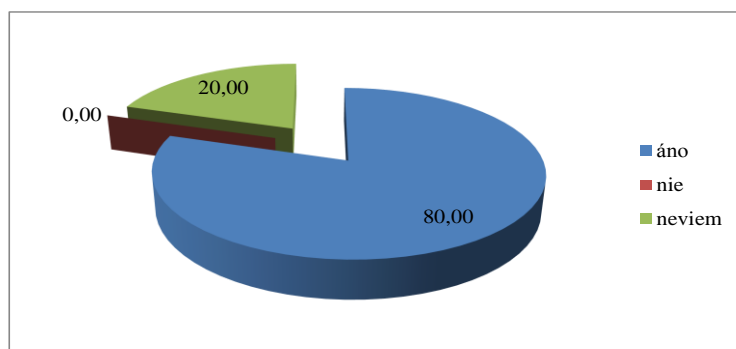
Zdroj: Tomašovičová R. (vlastné spracovanie)

Ako vyplýva z grafu číslo 7, 53,33% respondentom by nevadilo ak by ich partner/partnerka vyrastali v detskom domove. Vadilo by to 33,33% respondentov a 13,33% opýtaných o tomto doteraz neuvažovalo.

Otázka č.5: Chceli by ste niečo zmeniť vo svojom živote?

áno	nie	neviem
12	0	3

Graf 8: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.5

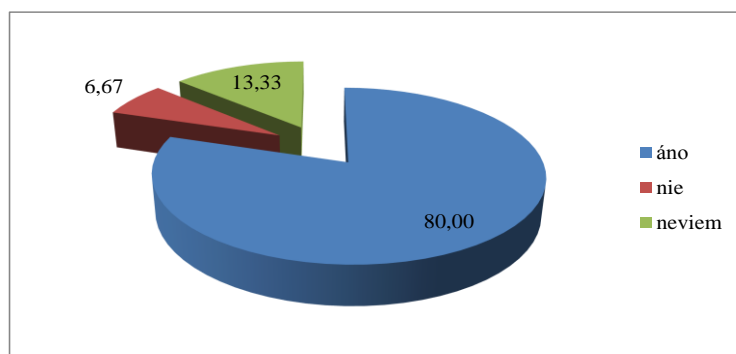
Zdroj: Tomašovičová R. (vlastné spracovanie)

Ako vyplýva z grafu číslo 8, až 80,0% mladých ľudí chce niečo zmeniť vo svojom živote a 20,0% opýtaných so zmenami v súčasnosti neuvažuje.

Otázka č.6: Uvítali by ste ďalšiu pomoc po odchode z detského domova, z inej náhradnej rodiny, do reálneho života?

áno	nie	neviem
12	1	2

Graf 9: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.6

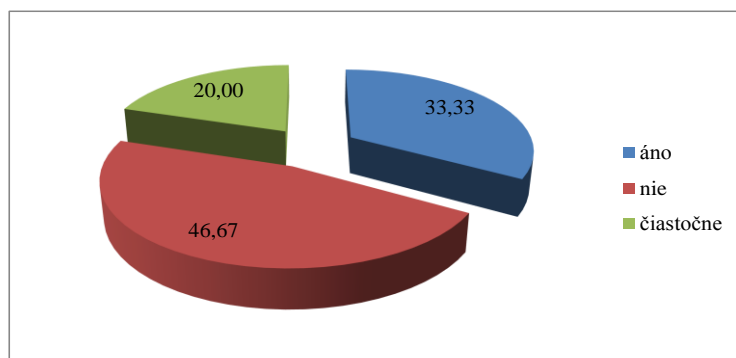
Zdroj: Tomašovičová R. (vlastné spracovanie)

Ako vyplýva z grafu číslo 9, až 80,0% mladých ľudí by i po odchode z detského domova, alebo z inej náhradnej rodiny uvítalo pomoc v reálnom živote. O ďalšiu pomoc nemalo záujem 6,67% mladých ľudí a 13,33% sa týmto nezaoberalo.

Otázka č.7: Ste v kontakte s biologickou rodinou?

áno	nie	čiastočne
5	7	3

Graf 10: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.7

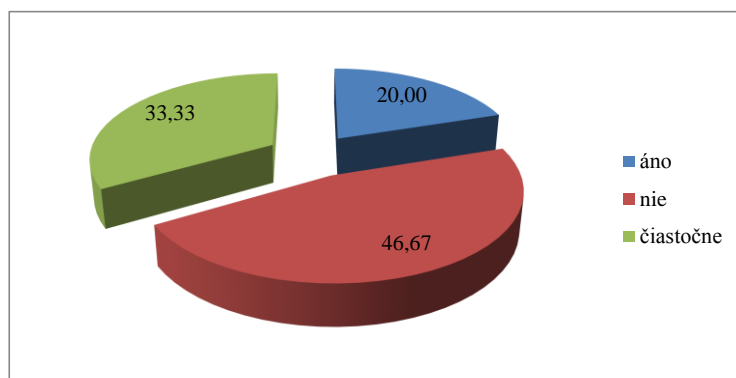
Zdroj: Tomašovičová R. (vlastné spracovanie)

Ako vyplýva z grafu číslo 10, v kontakte s biologickou rodinou je 33,33 % respondentov, čiastočný kontakt má 20,0 % a bez kontaktu je až 46,67 % respondentov.

Otázka č.8: Ste v kontakte s priateľmi z detského domova?

áno	nie	čiastočne
3	7	5

Graf 11: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.8

Zdroj: Tomašovičová R. (vlastné spracovanie)

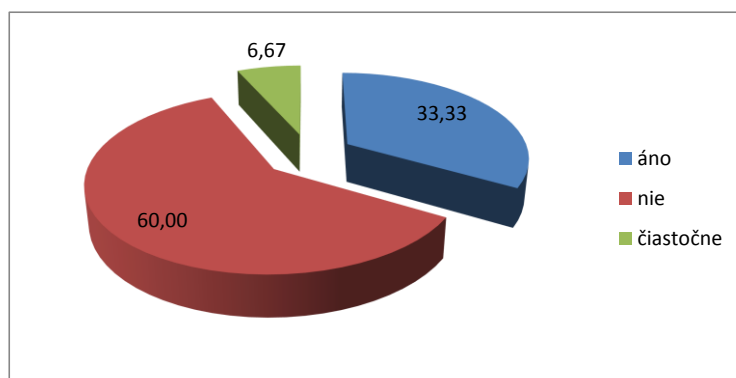

Ako vyplýva z grafu číslo 11, len 20,0% mladých ľudí je v kontakte s priateľmi z detského domova, až 46,67 % nemá žiadny kontakt a 33,33 %.

Otázka č.9: Máte vyššie ako základné vzdelanie?

áno	nie	čiastočne
5	9	1

Graf 12: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.9

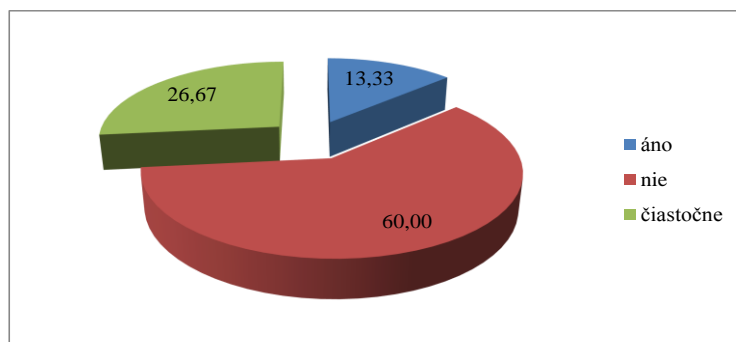
Zdroj: Tomašovičová R. (vlastné spracovanie)

Ako vyplýva z grafu číslo 12, vyššie ako základné vzdelanie má 33,33% mladých ľudí, až 60,0% má len základné vzdelanie a 6,67 % mladých ľudí si v súčasnosti zvyšuje svoju kvalifikáciu.

Otázka č.10: Ste zamestnaný v trvalom pracovnom pomere?

áno	nie	čiastočne
2	9	4

Graf 13: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.10

Zdroj: Tomašovičová R. (vlastné spracovanie)

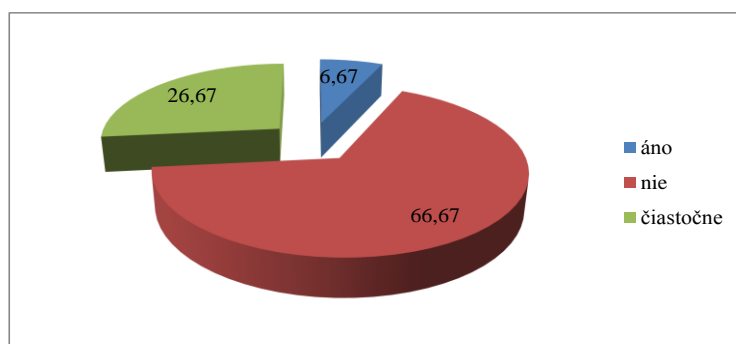
Ako vyplýva z grafu číslo 13, trvalý pracovný pomer má 13,33% mladých ľudí, až 60,0 % v súčasnosti je nezamestnaných a 26,67% mladých ľudí je zamestnaných príležitostne.

Otázka č.11: Vystačia Vám finančné prostriedky na pokrytie

Vašich základných mesačných nákladov?

áno	nie	čiastočne
1	10	4

Graf 14: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.11

Zdroj: Tomašovičová R. (vlastné spracovanie)

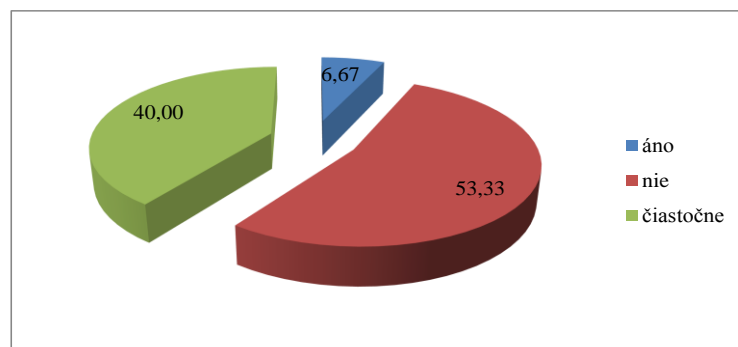
Ako vyplýva z grafu číslo 14, finančné prostriedky na pokrytie základných mesačných nákladov sú dostatočné len pre 6,67%

respondentov, až 66,67% respondentov sú nepostačujúce a 26,67% postačujú len čiastočne.

Otázka č.12: Ste spokojný so spôsobom Vášho života?

áno	nie	čiastočne
1	8	6

Graf 15: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.12

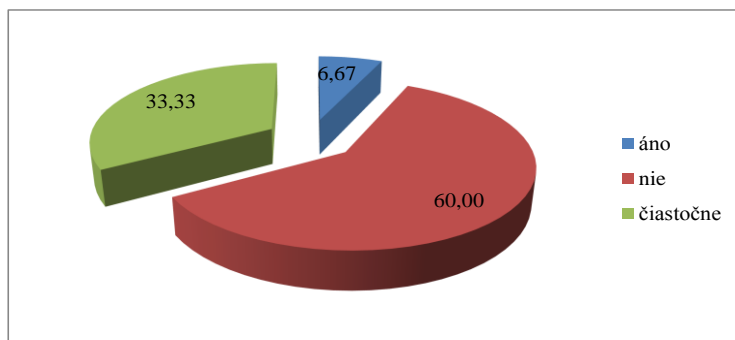
Zdroj: Tomašovičová R. (vlastné spracovanie)

Ako vyplýva z grafu číslo 15, spokojnosť so spôsobom svojho života má len 6,67% mladých ľudí 53,33% je nespokojných a 40,0% je čiastočne spokojných.

Otázka č.13: Sú predstavy o Vašom ďalšom živote totožné s Vaším reálnym životom?

áno	nie	čiastočne
1	9	5

Graf 16: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.13

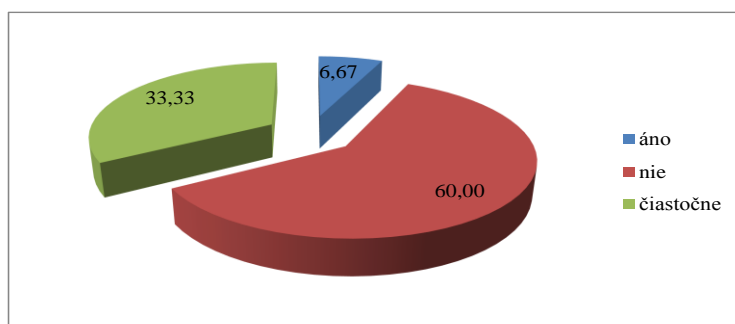
Zdroj: Tomašovičová R. (vlastné spracovanie)

Ako vyplýva z grafu číslo 16, sú predstavy o spôsobe života totožné s reálnym životom len 6,67% respondentov, čiastočne 33,33% a až 60,0% vyjadruje podstatný rozdiel reálneho života oproti svojim predstavám.

Otázka č.14: Žijete taký život, aký ste si predstavovali po odchode z detského domova?

áno	nie	čiastočne
1	9	5

Graf 17: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.14

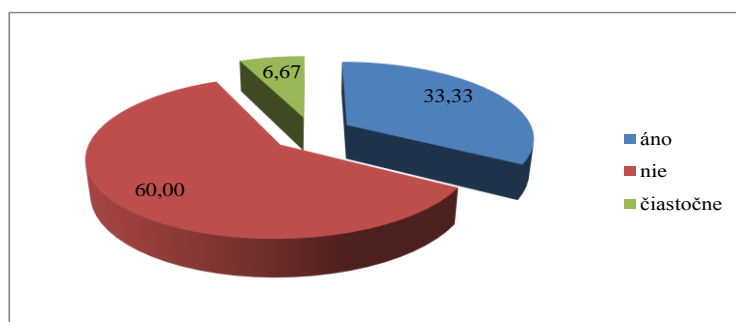
Zdroj: Tomašovičová R. (vlastné spracovanie)

Ako vyplýva z grafu číslo 17, žije životom podľa predstáv po odchode z detského domova len 6,67% mladých ľudí, čiastočne 33,33% a až 60,0% žije inak.

Otázka č.15: Po odchode z detského domova, náhradnej rodiny ste sa skontaktovali s biologickou rodinou?

áno	nie	čiastočne
5	9	1

Graf 18: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.15

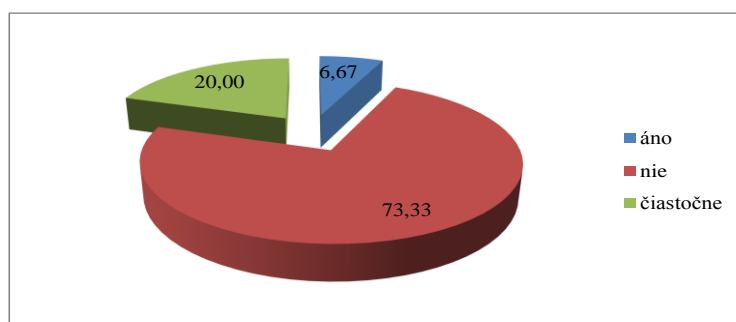
Zdroj: Tomašovičová R. (vlastné spracovanie)

Ako vyplýva z grafu číslo 18, po odchode z detského domova, náhradnej rodiny sa so svojou biologickou rodinou skontaktovalo 33,33% mladých ľudí, neskontaktovalo sa až 60,0% a čiastočný kontakt malo 6,67% mladých ľudí.

Otázka č.16: Pomohla Vám Vaša biologická rodina po odchode z detského domova, z náhradnej rodiny osamostatniť sa?

áno	nie	čiastočne
1	11	3

Graf 19: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.16

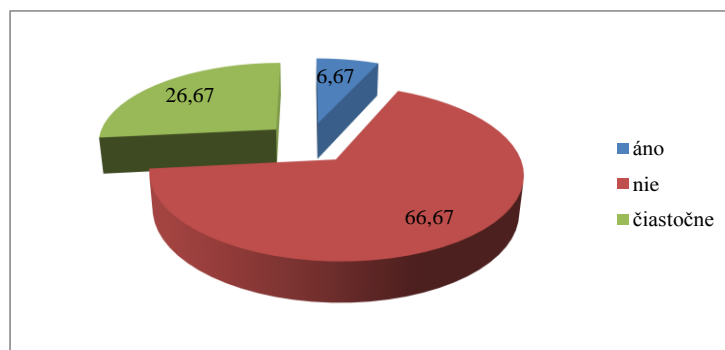
Zdroj: Tomašovičová R. (vlastné spracovanie)

Ako vyplýva z grafu číslo 19, po odchode z detského domova, z náhradnej rodiny pomohla biologická rodina osamostatniť sa 6,67% mladým ľuďom, až 73,33% nepomohla a čiastočne pomohla 20,0%.

Otázka č.17: Myslíte si, že pomoc (štartovací balíček, domy na polceste) mladým ľuďom po odchode z detských domovov zo strany štátu, rôznych nadácií je dostačujúca?

áno	nie	čiastočne
1	10	4

Graf 20: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.17

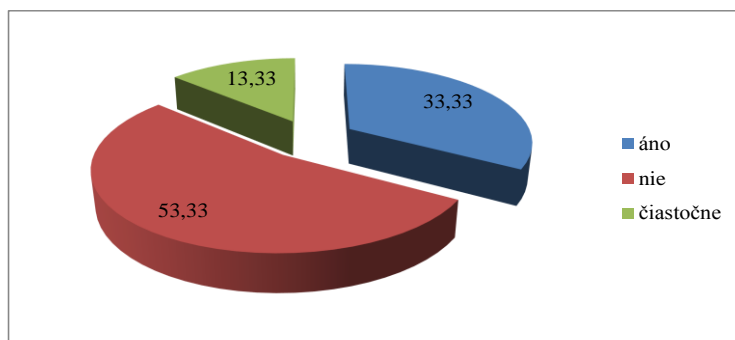
Zdroj: Tomašovičová R. (vlastné spracovanie)

Ako vyplýva z grafu číslo 20, je pomoc mladým ľuďom formou „štartovacieho balíčka, domy na polceste“ dostatočná 6,67%, ako nedostatočná je pre 66,67% a čiastočne dostatočná je pre 26,67%.

Otázka č.18: Pomohol Vám detský domov, náhradná rodina nájsť si zamestnanie?

áno	nie	čiastočne
5	8	2

Graf 21: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.18

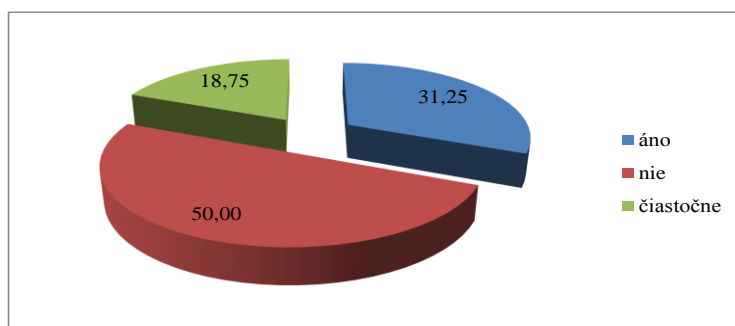
Zdroj: Tomašovičová R. (vlastné spracovanie)

Ako vyplýva z grafu číslo 21, nájsť si zamestnanie pomohol detský domov, náhradná rodina 33,33% respondentom, nepomohol 53,33% a čiastočne pomohol 13,33%.

Otázka č.19: Pomohol Vám detský domov, náhradná rodina nájsť si náhradné ubytovanie?

áno	nie	čiastočne
5	8	2

Graf 22: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.19

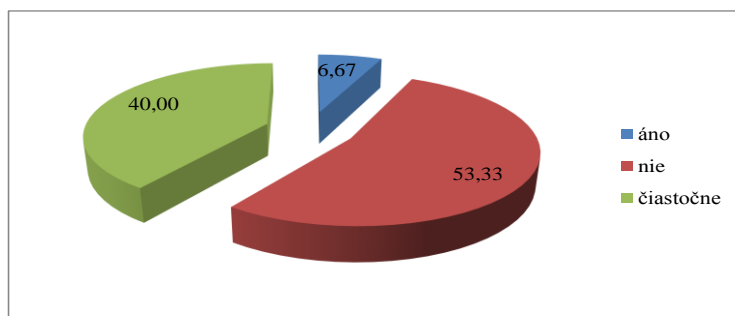
Zdroj: Tomašovičová R. (vlastné spracovanie)

Ako vyplýva z grafu číslo 22, nájsť si ubytovanie pomohol detský domov, náhradná rodina 31,25% respondentom, nepomohol 50,0% a čiastočne pomohol 18,75%.

Otázka č.20: Myslíte si, že z detského domova, náhradnej rodiny ste odišiel dostatočne pripravený na samostatný život?

áno	nie	čiastočne
1	8	6

Graf 23: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.20

Zdroj: Tomašovičová R. (vlastné spracovanie)

Ako vyplýva z grafu číslo 23, odišlo z detského domova, náhradnej rodiny na samostatný život dostatočne pripravených 6,67% mladých ľudí, čiastočne pripravených 40,0% a až 53,33% nepripravených.

Tabuľka 3: Súhrn odpovedí respondentov

Otázka číslo	Názov otázky	Odpovede respondentov			
		áno	nie	neviem	čiastočne
1.	Mali ste veľa priateľov v detskom domove?	9	5	1	-
2.	Máte v súčasnosti priateľov?	11	3	1	-
3.	Chceli by ste si v budúcnosti založiť rodinu?	11	1	3	-
4.	Nevadila by Vám, keby Váš partner/partnerka bola z detského domova?	2	8	5	-
5.	Chceli by ste niečo zmeniť vo svojom živote?	12	0	3	-
6.	Uvítali by ste ďalšiu pomoc po odchode z detského domova, z inej náhradnej rodiny, do reálneho života?	12	1	2	-
7.	Ste v kontakte s biologickou rodinou?	5	7	-	3
8.	Ste v kontakte s priateľmi z detského domova?	3	7	-	5
9.	Máte vyššie ako základné vzdelanie?	5	9	-	1
10.	Ste zamestnaný v trvalom pracovnom pomere?	2	9	-	4
11.	Vystacia Vám finančné prostriedky na pokrytie Vašich základných mesačných nákladov?	1	10	-	4
12.	Ste spokojný so spôsobom Vášho života?	1	8	-	6
13.	Sú predstavy o Vašom ďalšom živote totožné s Vaším reálnym životom?	1	9	-	5
14.	Žijete taký život, aký ste si predstavovali po odchode z detského domova?	1	9	-	5
15.	Po odchode z detského domova, náhradnej rodiny ste sa skontaktovali s biologickou rodinou?	5	9	-	1
16.	Pomohla Vám Vaša biologická rodina po odchode z detského domova, z náhradnej rodiny osamostatniť sa?	1	11	-	3
17.	Myslíte si, že pomoc (štartovací balíček, domy na polceste mladým ľuďom po odchode z detských domovov zo strany štátu, rôznych nadácií) je dostačujúca?	1	10	-	4
18.	Pomohol Vám detský domov, náhradná rodina nájsť si zamestnanie?	5	8	-	2
19.	Pomohol Vám detský domov, náhradná rodina nájsť si náhradné ubytovanie?	5	8	-	2
20.	Myslíte si, že z detského domova, náhradnej rodiny ste odišiel dostatočne pripravený na samostatný život?	1	8	-	6

Zdroj: Tomašovičová R. (vlastné spracovanie)

6.2 Diskusia riadeného rozhovoru

Z výsledkov rozhovorov vyplýva, že mladí ľudia odchádzajú z detských domovov do života nepripravení. Odchádzajú plní očakávania, nenaplnených túžob s pocitom voľnosti a slobody. Nemajú ani poňatia, čo ich v reálnom živote čaká. Mnohí finančný príspevok, ktorý dostali od štátu „štartovací balíček“ po odchode z detského domova minú na veci po ktorých vždy túžili. Kúpia si topánky,

značkové veci, notebook, spravia si veľkú oslavu na znak osamostatnenia. Mnohí sú unavení z predošlého režimu, v ktorom mali nalinkovaný každý kúsoček, hodinu dňa. Mnohí po odchode z detského domova ukončili stredoškolské vzdelanie. Tým sa im zhoršili podmienky a možnosti nájsť si vhodné zamestnanie. Zo základným vzdelaním len ťažko si nájdú perspektívne zamestnanie. Mnohí sú nezamestnaní, časť si nájde sezónne práce, alebo sa brigádnicke zamestnajú v rôznych supermarketov, alebo pracujú ako pomocní zamestnanci. Takmer každý z nich bojuje s nedostatkom finančných prostriedkov a stále je im prednejšia kúpa cigariet, alkoholu či sladkostí, ako potrebné pokrytie výdajov, ako je nájomné, cestovné a potraviny. O potrebe odložiť si časť financií pre prípad núdze, nemôže byť ani reč. Mnohých zaskočila nepripravenosť na vstup do samostatného života. Ako sami priznali, voľnosť a sloboda, ktorú získali odchodom z detského domova nenaplnila ich očakávania a nie je v súlade s ich vysnívaným životom. Mnohí aj keď boli v kontakte s rodinou a po odchode sa vrátili k svojej biologickej rodine, zostali tam len krátky čas. Vo väčšine prípadov sa biologická rodina zaujímala o svoje deti len do času, pokiaľ sa im neminuli peniaze, ktoré dostali ako „štartovací balíček“. Keď sa minuli peniaze, minul sa i ich záujem o deti, ktoré boli nútené odísť a hľadať si náhradné ubytovanie.

Odporúčania

Na základe získaných poznatkov z prieskumu odporúčame:

- zvážiť možnosť odchodu detí z detského domova a inej náhradnej rodiny až po dokončení stredoškolského vzdelania,
- štartovací balíček použiť účelovo, len pre potrebu mladého odchovanca detského domova, napr. ako zálohu na nájomné,

ubytovanie, alebo pokrytie výdavkoch spojených so zamestnaním,

- zriadiť pomocné centrá, ktoré by pomohli odchovancom detských domovov osamostatniť sa a úspešne sa začleniť do spoločnosti, kde by sa naučili hospodáriť, poprípade by mali možnosť dokončiť si vzdelanie, kde by im pomohli nájsť samých seba a určiť si priority,
- zriadiť poradne v ktorých by pracovali psychológovia, sociálni pracovníci a tí by boli nápomocní mladým odchovancom pri hľadaní zamestnania, ubytovania alebo vybavovania úradných záležitostí a dokumentov,
- zaviesť motivačný program pre právnické osoby – zamestnávateľov, ktorí vytvárajú pracovné miesta a zamestnávajú deti z detských domovov.

ZÁVER

Mladí ľudia vyrastajúci v ústavnej alebo náhradnej rodinnej starostlivosti po dosiahnutí plnoletosti opúšťajú brány detského domova s víziou slobody a nadšenia sa vrhnú do reálneho života, o ktorom majú však väčšinou skreslené predstavy. Len malé percento detí vyrastajúcich v domove sa vracia späť do svojej biologickej rodiny a ešte menej v tejto rodine zotrúva. Z mnohých pozorovaní vyplýva, že deti, ktoré ukončili pobyt v detskom domove alebo v inej forme náhradnej starostlivosti po dovŕšení dospelosti sú často práve svojou biologickou rodinou oklamaní a využití. Často sa stáva, že biologická rodina nejaví žiadny alebo len minimálny záujem o svoje dieťa až do doby dospelosti. Potom, keď ako „dospelák“ opúšťa brány detského domova s malou čiastkou peňazí, ktorá mu má pomôcť preklenúť počiatočné výdavky, napríklad na bývanie, stravovanie, ich záujem o dieťa vzrástol, ale je to len do času, pokiaľ finančné prostriedky neminú. Potom už opäť nie sú pre rodičov zaujímaví a títo mladí ľudia často končia na ulici bez strechy nad hlavou a financií.

Proces začlenenia mladých ľudí vyrastajúcich v detských domovoch je veľmi ťažký. Všetci hľadajú zmysel života, túžia po vlastnej rodine, dobrej práci a mieste a mieste, ktoré by znamenalo domov. Pritom len v málo prípadoch si dokážu ubytovanie zohnať sami. Väčšinou sú to sociálni pracovníci, ktorí im podajú pomocnú ruku a zoženú ubytovanie.

Mnohí mladí ľudia po odchode z detského domova majú pocit veľkej moci, ktorá spočíva v pocite rozhodovať sám za seba. Sami si určujú kedy budú vstávať, kde pôjdu, kedy sa vrátia, čo si prípadne kúpia. Veľakrát nedokončia ani štúdium na stredných školách a zostávajú len so základným vzdelaním. Z toho pocitu náhlejšej voľnosti si veľakrát ani neuvedomujú, aké následky môže mať ich konanie. Ťažko si hľadajú zamestnanie, a keď si ho muž nájdu, veľakrát sú to len pomocné práce. Predsa len väčšiu šancu majú mladí ľudia so

stredoškolským vzdelaním. Problémy so zamestnaním nastávajú aj v prípade, keď školu mu vyberá domov a nie on sám. Aj keď sa vyučí, ťažko si len pre nezáujem nájde prácu v obore a v mnohých prípadoch skončia na ulici. Osud týchto mladých ľudí nie je ľahostajný mnohým, ako napríklad Občianske združenie Brána do života alebo Nadácia DeDo. Poslaním nadácie za podpory Spoločnosti priateľov a detí z detských domovov a Úsmev ako dar, je budovanie centier na poskytovanie sociálnych služieb, ktoré poskytujú starostlivosť okrem iným, aj mladým dospelým ľuďom po ukončení ústavnej starostlivosti. Sú vybudované Domovy na pol ceste, napríklad v Košiciach, vo veľkom Slavkove, Bratislave, Banskej Bystrici, Dunajskej Lužnej, ktoré poskytujú sociálne služby a sociálnu prevenciu, komplexnú podporu pri vstupe do samostatného života. Tieto domovy sú nápomocné mladým ľuďom zvládnuť nepriaznivé sociálne situácie, zabezpečiť nevyhnutné podmienky na uspokojenie základných životných potrieb, podporovať komplexnú prípravu na osamostatnenie mladých dospelých, podporovať rozširovanie a zvyšovanie vzdelávania, pomôcť pri hľadaní a udržaní zamestnania, ako aj rozvoj praktických životných zručností. Mladým dospelým poskytujú ubytovanie v garsonkách s kuchynským kútom, vlastnou kúpeľňou a WC. K dispozícii je aj spoločná kuchyňa, spoločenská miestnosť a počítačová miestnosť. V personálnej štruktúre zariadenia je riaditeľ, sociálny pracovník, pedagogický pracovník, psychológ a správca zariadenia. Spolupráca zariadenia a jej klientov je nevyhnutná, ako aj individuálny prístup ku každému mladému dospelému.

Motiváciou k napísaniu tejto diplomovej práce bola skutočnosť, že už desať rokov sa staráme o deti z detského domova a to formou profesionálnej náhradnej starostlivosti a pestúnskej starostlivosti. Vidíme, s akými problémami sa stretávajú mladí ľudia v snahe osamostatniť sa a začleniť sa do života, nájsť si zamestnanie, zabezpečiť si ubytovanie a založiť si vlastnú rodinu. Veľakrát je im od partnera vyčítaná neschopnosť prejavovať lásku, náklonnosť, ich

údajná citová ľahostajnosť. Ťažko si však predstaviť, že tieto deti, ktoré vyrastali v detských domovoch, boli svojimi rodičmi milovaní a obklopení láskou. Treba si uvedomiť, že tieto city musia najprv pochopiť a až potom sa naučiť ich preukazovať. A to si vyžaduje veľkú trpezlivosť oboch strán.

Dieťa je najzraniteľnejšie. Zanedbávanie, nedostatočné sýtenie prirodzených citových potrieb má negatívny vplyv na celoživotný vývin dieťaťa. Najvhodnejšie by bolo, keby každé dieťa bolo osvojené alebo vychovávané vo fungujúcej biologickej rodine.

„Nemožno prenikavejšie odhaliť dušu spoločnosti, než pozrieť sa na to, akým spôsobom zaobchádza so svojimi deťmi“.

Mandela Nelson

Na záver treba podotknúť, že je potrebné tejto problematiky viac venovať pozornosti aj v budúcnosti a intenzívnejšie sa zaoberať jej riešením.

ZOZNAM POUŽITÝCH ZDROJOV

Použitá literatúra

ARCHEROVÁ, Caroline. *Dítě v náhradní rodině*. 1.vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-578-4.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. 1.vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 9788073674854.

KŮVÉROVÁ, Š. *Sociológia životného cyklu*. Občianske združenie Sociálna práca, 2003. ISBN 80-968927-4-6.

MATĚJČEK, Z. a kol. *Náhradní rodinná péče*. 1.vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-304-8.

MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-86429-19-9.

SHAVEL, M., ČIŠECKÝ F. *Sociálna prevencia I*. Vydalo vydavateľstvo TŠ pre Spoločnosť pre podporu vedy a vzdelávania na FZaSP TU, 2005. ISBN 80-968952-5-7.

VAŠEK, Š. *Základy špeciálnej pedagogiky*. 1.vyd. Bratislava: Sapienta, 2003. ISBN 80-969112-0-1.

VRTBOVSKÁ, P. *Moderní pojetí sociální práce s rodinami a dětmi v obtížné rodinné situaci*. 1.vyd. Brno: Sociálna práca, 2006. ISSN 1213-6204.

2/3/2012/ročník 3. *Časopis o sociálnej práci s rodinou a deťmi „Mosty k rodine“*. ISSN 1338-2713.

Použité internetové zdroje

Dohovor o právach dieťaťa. Dostupný z:

<http://www.unicef.sk/sk/prava-deti/dohovor-text>

Elektronický lexikón slovenského jazyka. Dostupný z:

<http://www.slex.sk/index.asp>

Úmluva o právach dítete. Dostupná z:

http://dcicz.org/setion.php?sectname=dokumenty&subsect=umluva&view=zakladni_informace

Zákon č.36/2005 Z.z. Zákon o rodine. Dostupný z: WWW:<<http://zbierka.sk/zz/predpisy/default.aspx?PredpisID=18474&FicName=05-z03&Rocnik=2005>.

Zákon č.311/2001 Z.z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov.

Dostupný z: [www:<http://zbierka.sk/default.aspx?sid=38&category=11](http://www.zbierka.sk/default.aspx?sid=38&category=11)

ZOZNAM OBRÁZKOV, GRAFOV A TABULIEK

Zoznam obrázkov

Obrázok 1: Exteriér – Domovské vzdelávacie centrum v Dunajskej Lužnej	94
Obrázok 2: Spoločenská miestnosť	94
Obrázok 3: Počítačová miestnosť	95

Zoznam grafov

Graf 1: Deti zverené do jednotlivých foriem náhradných rodín	38
Graf 2: Prehľad zamestnanosti, ubytovania a vzdelania mladých ľudí po odchode z detského domova	41
Graf 3: Prehľad bývania mladých ľudí po odchode z detského domova	41
Graf 4: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.1	68
Graf 5: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.2	69
Graf 6: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.3	69
Graf 7: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.4	70
Graf 8: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.5	71
Graf 9: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.6	71
Graf 10: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.7	72
Graf 11: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.8	72
Graf 12: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.9	73
Graf 13: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.10	74
Graf 14: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.11	74
Graf 15: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.12	75
Graf 16: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.13	76
Graf 17: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.14	76
Graf 18: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.15	77
Graf 19: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.16	77
Graf 20: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.17	78

Graf 21: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.18	79
Graf 22: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.19	79
Graf 23: Grafické znázornenie výsledku k otázke č.20	80

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1: Počet detí zverených do jednotlivých foriem náhradných rodín	38
Tabuľka 2: Prehľad zamestnanosti, ubytovania a vzdelania mladých ľudí po odchode z detského domova	40
Tabuľka 3: Súhrn odpovedí respondentov	81

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha A – Riadený rozhovor	I
Príloha B – Fotodokumentácia	II

Príloha A – Riadený rozhovor

Otázka č.1: Mali ste veľa priateľov v detskom domove?

Otázka č.2: Máte v súčasnosti priateľov?

Otázka č.3: Chceli by ste si v budúcnosti založiť rodinu?

Otázka č.4: Nevadila by Vám, keby Váš partner/partnerka bola z detského domova?

Otázka č.5: Chceli by ste niečo zmeniť vo svojom živote?

Otázka č.6: Uvítali by ste ďalšiu pomoc po odchode z detského domova, z inej náhradnej rodiny, do reálneho života?

Otázka č.7: Ste v kontakte s biologickou rodinou?

Otázka č.8: Ste v kontakte s priateľmi z detského domova?

Otázka č.9: Máte vyššie ako základné vzdelanie?

Otázka č.10: Ste zamestnaný v trvalom pracovnom pomere?

Otázka č.11: Vystačia Vám finančné prostriedky na pokrytie Vašich základných mesačných nákladov?

Otázka č.12: Ste spokojný so spôsobom Vášho života?

Otázka č.13: Sú predstavy o Vašom ďalšom živote totožné s Vaším reálnym životom?

Otázka č.14: Žijete taký život, aký ste si predstavovali po odchode z detského domova?

Otázka č.15: Po odchode z detského domova, náhradnej rodiny ste sa skontaktovali s biologickou rodinou?

Otázka č.16: Pomohla Vám Vaša biologická rodina po odchode z detského domova, z náhradnej rodiny osamostatniť sa?

Otázka č.17: Myslíte si, že pomoc (štartovací balíček, domy na

polceste) mladým ľuďom po odchode z detských domovov
zo strany štátu, rôznych nadácií je dostačujúca?

Otázka č.18: Pomohol Vám detský domov, náhradná rodina nájsť si
zamestnanie?

Otázka č.19: Pomohol Vám detský domov, náhradná rodina nájsť si
náhradné ubytovanie?

Otázka č.20: Myslíte si, že z detského domova, náhradnej rodiny ste
odišiel dostatočne pripravený na samostatný život?

Príloha B – Fotodokumentácia

Obrázok č.1: Domovské vzdelávacie
centrum v Dunajskej Lužnej
-Exteriér

Zdroj: Tomašovičová R. (vlastné spracovanie)

Obrázok č.2: Domovské vzdelávacie
centrum v Dunajskej Lužnej
- Spoločenská miestnosť

Zdroj: Tomašovičová R. (vlastné spracovanie)

Obrázok č.3: Domovské vzdelávacie
centrum v Dunajskej Lužnej
- Počítačová miestnosť

Zdroj: Tomašovičová R. (vlastné spracovanie)

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Meno autora: Romana Tomašovičová

Odbor: Špeciálna pedagogika - učiteľstvo

Forma štúdia: Kombinovaná

Názov práce: Ústavná a náhradná rodinná starostlivosť a jej vplyv na
ďalší vývoj dieťaťa

Rok: 2013

Počet strán: 96

Celkový počet strán príloh: 4

Počet titulov českej literatúry a prameňov: 5

Počet titulov zahraničnej literatúry a prameňov: 4

Počet internetových zdrojov: 5

Vedúci práce: Doc.PhDr. Kornel Čajka, CSc.